

Analýza výsledkov prognózy cenzových domácností Slovenska a jeho regiónov

**Analýza výsledkov prognózy cenzových domácností
Slovenska a jeho regiónov**

Viera Pilinská
Branislav Šprocha
Miroslava Šprochová
Boris Vaňo

Copyright © Infostat

Obsah tohto dokumentu je chránený autorským zákonom. Nemožno ho meniť alebo z neho odstrániť informácie o správe práv k nemu.

Práca neprešla jazykovou úpravou.

Obsah

Úvod.....	4
2. Koncepcia cenзовých domácností, metodika konštrukcie prognózy, zdroje údajov.....	5
3. Počet cenзовých domácností	8
3.1 Počet cenзовých domácností na Slovensku	8
3.2 Počet cenзовých domácností v okresoch Slovenska.....	9
4. Cenзовé domácnosti podľa počtu členov.....	13
4.1 Cenзовé domácnosti podľa počtu členov na Slovensku	13
4.2. Cenзовé domácnosti podľa počtu členov v okresoch Slovenska.....	15
5. Typy cenзовých domácností.....	19
5.1 Typy cenзовých domácností na Slovensku.....	19
5.1.1 Úplné rodinné domácnosti	19
5.1.2 Neúplné rodinné domácnosti.....	22
5.1.3 Viacčlenné nerodinné domácnosti.....	24
5.1.4 Domácnosti jednotlivcov.....	26
5.2 Typy cenзовých domácností v okresoch SR.....	27
5.2.1 Úplné rodinné domácnosti	27
5.2.2 Neúplné rodinné domácnosti.....	36
5.2.3 Viacčlenné nerodinné domácnosti.....	46
5.2.4 Domácnosti jednotlivcov.....	50
Záver.....	54
Literatúra	57

Úvod

Poznanie súčasného stavu, ale aj budúceho vývoja cenzových domácností na Slovensku a v jeho regiónoch zohráva nenahraditeľnú úlohu pri smerovaní vývoja našej spoločnosti, zvlášť v období významných zmien v reprodukčnom správaní populácie Slovenska. Predložená publikácia prináša najnovšie informácie o prognóze cenzových domácností na Slovensku a v okresoch Slovenska do roku 2040 v nadväznosti na výsledky posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021. Práca je po obsahovej stránke rozdelená do 5 kapitol. Po úvode nasleduje kapitola s popisom koncepcie cenzových domácností, metodiky konštrukcie prognózy a zdrojov údajov. Nasledujúce kapitoly 3 až 5 sú zamerané na analýzu výsledkov prognózy cenzových domácností s výhľadom do roku 2040. Obsahom analýzy je očakávaný vývoj počtu, veľkosti a zmien v štruktúre cenzových domácností podľa typu na Slovensku a v okresoch Slovenska. Záverečná kapitola obsahuje zhrnutie základných poznatkov predpokladaného vývoja cenzových domácností.

2. Koncepcia cenзовých domácností, metodika konštrukcie prognózy, zdroje údajov

Cenzová domácnosť predstavuje najmenšiu (ďalej už nedeliteľnú) sociálnu skupinu, vytvorenú predovšetkým na základe deklarovaných rodinných väzieb. Tvoria ju teda osoby, ktoré spolu žijú v jednom byte, spoločne hospodária a majú medzi sebou rodinný alebo iný vzťah. V rámci cenзовých domácností rozlišujeme dva základné typy – rodinné a nerodinné.

Rodinné domácnosti delíme na úplné a neúplné. Úplnú rodinnú domácnosť tvorí manželský alebo partnerský pár bez detí alebo s deťmi (bez ohľadu na ich vek, ak netvorí samostatnú cenзовú domácnosť). Neúplnú rodinnú domácnosť tvorí jeden rodič najmenej s jedným dieťaťom bez ohľadu na vek dieťaťa, resp. detí (opäť platí, že dieťa, resp. deti nesmú byť súčasťou inej cenзовой domácnosti).

Súčasťou rodinnej cenзовой domácnosti môžu byť aj ďalšie príbuzné osoby, ktoré spoločne hospodária, no nevytvárajú vlastnú cenзовú domácnosť. Ide obvykle o príbuzných prednostu cenзовой domácnosti alebo jeho manželky, resp. družky. Najčastejšie sú takými osobami rodič alebo súrodenec, prípadne vzdialenejší príbuzný ako ujo, teta, bratranec alebo sestrenica.

Nerodinné domácnosti sa tiež delia na dve hlavné skupiny a to viacčlenné nerodinné domácnosti a domácnosti jednotlivcov. Viacčlennú nerodinnú domácnosť tvoria dve alebo viaceré spoločne bývajúce a hospodáriace osoby v určitom príbuzenskom alebo inom vzťahu, ktorý nie je možné označiť ako priamy rodinný vzťah (manželia, partneri, rodičia a ich deti). Domácnosť jednotlivca tvorí fyzická osoba, ktorá býva v byte sama, alebo býva v byte s inými osobami, no samostatne hospodári, alebo žije v byte ako podnájomník.

Ako sme uviedli vyššie, súčasťou rodinných domácností môžu byť deti bez ohľadu na vek, rodinný stav (ak netvorí samostatnú cenзовú domácnosť), a to na základe deklarovania rodinného vzťahu syn, dcéra prípadne vnuk, vnučka, pravnuk, pravnučka. Pre potreby demografických analýz a prognóz sa častejšie ako všetky deti žijúce v cenзовой domácnosti sledujú len závislé deti a cenзовé domácnosti sa potom delia na domácnosti so závislými deťmi a bez závislých detí. Za závislé deti sa považujú všetky deti bez vlastného príjmu až do veku 26 rokov.

Faktické manželstvá (partnerské vzťahy) sú konštruované na základe deklarácie vzťahu druh, družka k prednostovi domácnosti, pričom v typológii cenзовých domácností sú zaradované medzi úplné rodinné domácnosti. Druhom resp. družkou pritom môže byť osoba bez ohľadu na jej rodinný stav.

Na vypracovanie prognózy cenзовých domácností sa využila metóda koeficientov hláv domácností. Ide o odvodenú prognózu od prognózy obyvateľov, keď počet a štruktúra domácností sa odvodzujú pomocou koeficientov z prognózovaného počtu obyvateľov.

Hlavným vstupom prognózy cenзовých domácností sú koeficienty hláv domácností, ktoré vyjadrujú, aká časť populácie stojí na čele cenзовой domácnosti v pozícii prednostu domácnosti. Prostredníctvom prednostov domácností sú následne identifikované cenзовé domácnosti. Dôležitou súčasťou každej prognózy je príprava a prognóza vstupných parametrov. Štruktúra vstupných parametrov pri odvodených prognózach musí zodpovedať štruktúre výstupov prognózy. To znamená, že štruktúra vstupných parametrov by mala byť

zhodná, prípadne podrobnejšia, ako štruktúra výstupov prognózy. V našom prípade musí štruktúra koeficientov hláv domácností zodpovedať štruktúre prognózovaných cenзовých domácností. Výstupom prognózy cenзовých domácností sú domácnosti podľa typu a podľa počtu členov. V rovnakom členení sa teda museli prognózovať aj vstupné parametre prognózy, t.j. koeficienty hláv domácností. Nakoľko v prípade prednostov domácností hrá významnú úlohu aj ich vek, prognózovali sa koeficienty hláv domácností nie len podľa typu a veľkosti domácnosti ale aj podľa veku prednostu a to napriek tomu, že vek prednostu sa vo výstupných tabuľkách prognózy nenachádza (kvôli lepšej prehľadnosti). Podrobnejšia štruktúra koeficientov hláv domácností (aj s vekom prednostu) však lepšie identifikuje prednostov domácností v populácii a tým spresňuje výsledky prognózy. Prognóza koeficientov hláv domácností podľa typu cenзовой domácnosti, počtu členov cenзовой domácnosti a veku prednostu sa vypracovala za každý prognózovaný rok samostatne pre každé územie a v prípade SR aj každý zo štyroch scenárov prognózy.

V prognóze sa zohľadnilo šesť základných typov cenзовой domácnosti – úplné rodiny bez závislých detí, úplné rodiny so závislými deťmi, neúplné rodiny bez závislých detí, neúplné rodiny so závislými deťmi, viacčlenné nerodinné domácnosti a domácnosti jednotlivcov. Čo sa týka veľkosti cenзовой domácnosti, brali sa do úvahy 1-členné, 2-členné, 3-členné, 4-členné, 5-členné a 6 a viacčlenné cenзовé domácnosti. Vek prednostu pri prognóze koeficientov hláv domácností sa zohľadnil na úrovni 5-ročných vekových skupín, t. j. od 15-19 rokov až po 75 rokov a viac.

Prognóza cenзовých domácností bola spracovaná do roku 2040 za SR a všetky okresy. Za SR sú k dispozícii štyri scenáre (stredný, rodinný, nerodinný a konštantný. Za každý okres sa spracoval len jeden scenár - stredný.

V strednom scenári sú zahrnuté z dnešného pohľadu najpravdepodobnejšie predpoklady budúceho vývoja počtu a štruktúry domácnosti, reflektujúce najpravdepodobnejší vývoj sobášnosti, rozvodovosti, plodnosti a úmrtnosti ako aj stabilizovanú mieru spolužitia osôb bez priamej rodinnej väzby v spoločnej domácnosti.

Rodinný scenár predpokladá priaznivejší vývoj sobášnosti a plodnosti v porovnaní so stredným scenárom. .

Nerodinný scenár predpokladá menej priaznivý vývoj sobášnosti a plodnosti v porovnaní so stredným scenárom, zvyšovanie rozvodovosti a intenzívnejšie spolužitie osôb bez priameho príbuzenského vzťahu v spoločnej domácnosti.

Konštantný scenár predpokladá, že sa koeficienty hláv domácností vypočítané na základe údajov SODB 2021 zachovajú v nezmenenej podobe až do roku 2040.

Hlavným zdrojom údajov o cenзовých domácnostiach pre potreby demografických analýz a prognóz sú údaje Štatistického úradu SR zo sčítania obyvateľov domov a bytov. Pri príprave vstupných údajov prognózy sa využili údaje zo sčítaní obyvateľov 2011 a 2021. Východiskové údaje prognózy tvorili údaje o počte cenзовých domácností v SR a okresoch za rok 2021 členené podľa typu, počtu členov a veku prednostu cenзовой domácnosti. Do úvahy sa brali len súkromné cenзовé domácnosti (bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností) a nezahrnuli sa ani také cenзовé domácnosti, ktoré nemali zistený typ domácnosti. Na základe údajov SODB 2021 sa vypočítali aj koeficienty hláv domácností za východiskový rok 2021. Okrem údajov o cenзовých domácnostiach sa využili aj údaje o počte obyvateľov

Pri výpočte prognózy cenových domácností sa ako zdrojová prognóza využila regionálna prognóza obyvateľov z roku 2023.

3. Počet cenzových domácností

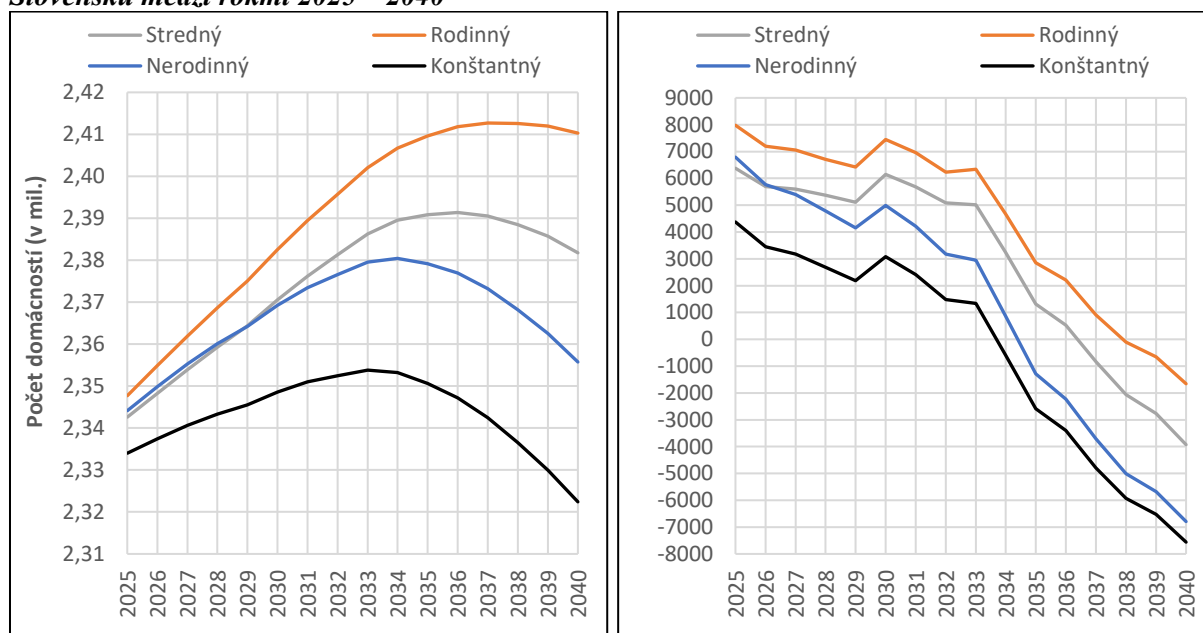
3.1 Počet cenzových domácností na Slovensku

Počet cenzových domácností na Slovensku má dlhodobý rastúci trend. Výnimkou bol len rok 2011, keď došlo v porovnaní s predchádzajúcim sčítaním k miernemu poklesu. Posledné intercenzálne obdobie však opätovne prinieslo nárast (o 311,5 tisíce). Ten bol dokonca druhým najvýraznejším v histórii zisťovania údajov o cenzových domácnostiach na Slovensku.¹ Súčasne s tým v roku 2021 bol na Slovensku zaznamenaný najvyšší počet cenzových domácností vôbec (2324,2 tisíce²).

Rast počtu cenzových domácností v najbližších rokoch predpokladajú v podstate všetky vývojové scenáre našej prognózy. Podmieňovať by to mal predovšetkým pokračujúci trend znižovania domácností a v najbližších rokoch len pozvoľný úbytok počtu obyvateľov na Slovensku. Postupne však všetky scenáre prejdú do fázy poklesu. Odlišujú sa od seba len začiatkom nástupu tohto trendu (obr. 3.1).

Jednoznačne najvýraznejšie prírastky a tým aj samotný rast počtu cenzových domácností by nastal pri naplnení rodinného scenára. Medzi rokmi 2021 a 2040 by sa ich početnosť mohla zvýšiť o viac ako 86 tisíc. Aj v jeho prípade však môžeme identifikovať, že posledné prognózované roky by mali byť v znamení stagnácie až mierneho poklesu (obr. 3.2).

Obr. 3.1 a 3.2: Prognózovaný počet cenzových domácností a ich medziročný prírastok / úbytok na Slovensku medzi rokmi 2025 – 2040

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností

Zdroj údajov: výpočty autorov

Druhý najdynamickejší rast pozorujeme v strednom variante. Vrcholil by v polovici 30. rokov. Posledné roky prognózy by však priniesli zreteľný pokles. Kým medzi rokmi 2021

¹ Cenzové domácnosti bolo prvýkrát možné konštruovať z výsledkov sčítania ľudu 1961.

² Údaj je bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a domácností, u ktorých nebol zistený ich typ.

a 2036 by sa počet cenзовých domácností na Slovensku pri naplnení tohto scenára zvýšil o takmer 69 tisíc, do roku 2040 by došlo k ich poklesu o viac ako 9,5 tisíc.

V konštantnom a nerodinnom scenári je síce tiež možné identifikovať nárast počtu cenзовých domácností, no v ich prípade je zrejmy aj skorší nástup znižovania. Predovšetkým v konštantnom scenári by došlo do konca prognózovaného obdobia k pomerne výraznej redukcii prognózovaných prírastkov. Výsledný počet cenзовých domácností by v roku 2040 bol v podstate totožný, ako tomu bolo pri sčítaní obyvateľov v roku 2021. V prípade nerodinného scenára by sa počet cenзовých domácností medzi rokmi 2021 a 2040 zvýšil len o necelých 32 tisíc.

Vysvetlenie týchto zmien spočíva v kombinovanom pôsobení posunov v rodinnom a reprodukčnom správaní, čo sa následne odráža na pravdepodobnostiach vytvárania jednotlivých typov cenзовých domácností, ako aj v transformácii vekovej štruktúry a samotného počtu obyvateľov Slovenska.

3.2 Počet cenзовých domácností v okresoch Slovenska

Značná populačná heterogenita okresov Slovenska sa potvrdzuje aj z hľadiska početnosti cenзовých domácností. Na jednej strane stoja okresy, kde bolo v roku 2021 sčítaných viac ako 70 tisíc domácností a na druhej sú okresy, kde SODB 2021 neodhalilo ani 10 tisíc domácností.

Jednoznačne najvyššie počty cenзовých domácností (viac ako 70 tisíc) v roku 2021 pritom boli v okrese Nitra a Bratislava II (tab. 3.1). V ďalších okresoch s krajskými mestami (Žilina, Prešov, Trnava) spolu s okresom Nové Zámky a Bratislava V sa počet cenзовých domácností pohyboval v rozmedzí 60 – 68 tisíc. Nad hranicou 50 tisíc sa nachádzali v roku 2021 ešte okres Dunajská Streda, Prievidza a Bratislava IV.

Podľa výsledkov prognózy by v roku 2040 malo mať viac ako 50 tisíc cenзовých domácností celkovo 13 okresov (v roku 2011 to bolo 11). Najväčší počet cenзовých domácností sa očakáva v okrese Bratislava II (74,3 tisíc). Nad hranicou 70 tisíc domácností by sa mali nachádzať aj okres Nitra, Prešov a vďaka pozitívnemu populačnému vývoju aj okres Senec. V prvej desiatke okresov s najvyšším počtom cenзовých domácností by sa pri naplnení stredného scenára udržali aj okresy Dunajská Streda, Bratislava V, Trnava a Nové Zámky. Mimo prvú desiatku by sa naopak dostal okres Prievidza a Bratislava IV. Nahradil by ich spomínaný okres Senec a Košice okolie.

Skupina okresov s najmenším počtom cenзовých domácností by sa medzi rokmi 2021 a 2040 nemala výraznejšie zmeniť. Prvenstvo si zachovajú Medzilaborce, ktoré ako jediné na Slovensku mali a aj podľa výsledkov prognózy budú mať menej ako 5 tisíc cenзовých domácností. V skupine okresov s najmenším počtom cenзовých domácností zostanú aj ďalšie populačne malé celky. Ide najmä o niektoré okresy stredného a východného Slovenska (tab. 3.2).

Kým na národnej úrovni môžeme registrovať v najbližšom desaťročí nárast počtu cenзовých domácností, výsledky prognózy ukazujú, že na okresnej úrovni bude situácia zložitejšia. Už v 20. rokoch 21. storočia môžeme z obr. 3.3 vidieť, že až v 34 okresoch dôjde k miernemu poklesu. Z priestorového hľadiska pôjde predovšetkým o okresy západného a stredného Slovenska. K nim sa pripoja niektoré mestské okresy Bratislavy, Košíc a na východe tiež

okres Snina a Medzilaborce. Posledný menovaný pritom bude jediným, v ktorom počet cenзовých domácností klesne o viac ako 5 p. b. Tento vývoj bude podmienený jednak pretrvávajúcou nepriaznivou demografickou situáciou podmienenou nízkou sobášnosťou, plodnosťou, ako aj pokračujúcim starnutím a predpokladaným úbytkom obyvateľstva v najbližších rokoch.

Tab. 3.1: Okresy Slovenska s najväčším počtom cenзовých domácností v roku 2021 a 2040

Okres	2021	Okres	2040
Nitra	73 448	Bratislava II	74 343
Bratislava II	71 922	Nitra	73 118
Žilina	67 670	Prešov	71 824
Prešov	65 938	Senec	70 441
Nové Zámky	60 772	Žilina	69 230
Bratislava V	60 402	Dunajská Streda	62 718
Trnava	60 286	Bratislava V	60 009
Dunajská Streda	57 809	Trnava	59 923
Prievidza	56 379	Košice - okolie	59 424
Bratislava IV	53 637	Nové Zámky	55 802

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Tab. 3.2: Okresy Slovenska s najmenším počtom cenзовých domácností v roku 2021 a 2040

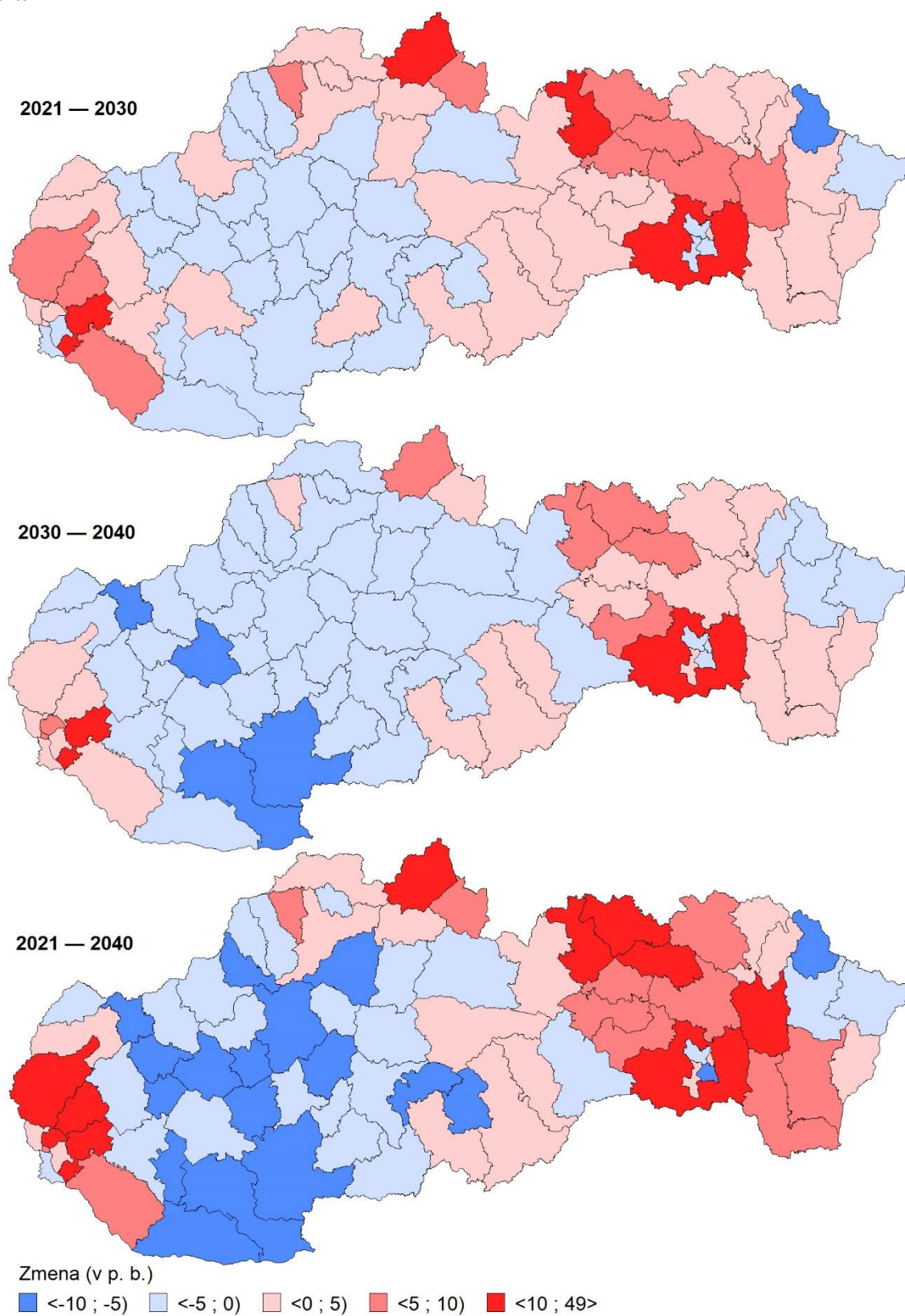
Okres	2021	Okres	2040
Medzilaborce	4481	Medzilaborce	4179
Turčianske Teplice	6721	Turčianske Teplice	6511
Banská Štiavnica	6906	Banská Štiavnica	6614
Stropkov	7176	Stropkov	7310
Poltár	8740	Poltár	8256
Krupina	8874	Krupina	8817
Sobrance	9050	Sobrance	9186
Žarnovica	10683	Žarnovica	10171
Gelnica	11465	Myjava	10398
Svidník	11492	Svidník	11791

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Rastový trend môžeme medzi rokmi 2021 a 2030 podľa stredného variantu prognózy očakávať najmä v priestore východného Slovenska (s výnimkou spomínaných mestských okresov Košíc, Sniny a Medzilaboriec). Druhým priestorom s pokračujúcim rastom počtu cenзовých domácností sa vyprofiloval na severe stredného Slovenska. Posledným je oblasť širšieho zázemia hlavného mesta. Najdynamickejšie (o viac ako 10 p. b.) by sa počet cenзовých domácností mal zvýšiť v tomto období v okrese Senec, Námestovo, Kežmarok a Košice okolie.

Obr. 3.3: Relatívna zmena počtu cenзовých domácností v okresoch Slovenska medzi vybranými rokmi

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

V 30. rokoch najmä vďaka pokračujúcemu prehľbovaniu úbytku počtu obyvateľov a ďalšiemu starnutiu obyvateľstva pri znižujúcej sa reprodukčnej základni, teda tej časti populácie, ktorá primárne formuje rodinné domácnosti, bude pokles počtu cenзовých domácností vo väčšine okresov západného a stredného Slovenska pokračovať. Pridajú sa však k nim niektoré ďalšie celky, ktoré ešte v rokoch 2021 – 2030 vykazovali mierny nárast. Vďaka tomu sa počet okresov, ktoré zaznamenajú zníženie početnosti cenзовých domácností zvýši z 34 až na 49.

Aj napriek zrejmemu zmenšeniu, priestorové rozloženie oblastí s predpokladaným nárastom počtu cenзовých domácností medzi rokmi 2030 a 2040 zostane zachované. Pôjde najmä o viaceré okresy východného Slovenska s výnimkou mestských okresov Košíc a krajného východu (okresy Snina, Humenné, Medzilaborce, Stropkov).

Druhý súvislejší priestor s očakávaným nárastom počtu cenзовých domácností vytvoria mestské okresy Bratislavy a jej zázemie (Malacky, Pezinok, Senec, Dunajská Streda). Najvýraznejšou premenou prejde v tomto období identifikovaná tretia oblasť na severe stredného Slovenska. Práve v tomto priestore sa očakáva, že v 30. rokoch dôjde k výraznému rozšíreniu počtu okresov, ktoré vďaka zhoršujúcemu sa populačnému vývoju a zmenám v rodinnom a reprodukčnom správaní zaznamenajú pokles počtu cenзовých domácností. Rastový trend by si tak mali zachovať len okresy Námestovo a Tvrdošín.

V prípade hodnotenia celého prognózovaného obdobia je zrejmé, že pri naplnení stredného scenára prognózy by medzi rokmi 2021 a 2040 až v 42 okresoch došlo k poklesu počtu cenзовých domácností. Najväčšie úbytky by sa pritom dotkli niektorých okresov juhozápadného (Šaľa, Nové Zámky, Levice) a stredného Slovenska (Partizánske, Žiar nad Hronom, Prievidza, Detva). Naopak najväčšie prírastky (viac ako 10 p. b.) sú spájané predovšetkým s okresmi zázemia Bratislavy (Senec, Pezinok, Malacky), Košíc (Košice – okolie), ako aj niektorými celkami na severe (Námestovo) a severovýchode Slovenska (Kežmarok, Stará Ľubovňa, Sabinov, Kežmarok).

Tab. 3.3: Okresy Slovenska s najvyšším prírastkom a úbytkom počtu cenзовých domácností medzi rokom 2021 a 2040 (p. b.)

Okres	Najvyšší prírastok	Okres	Najvyšší úbytok
Senec	48,2	Myjava	-10,0
Košice - okolie	25,3	Nové Zámky	-8,1
Kežmarok	22,2	Partizánske	-7,8
Námestovo	20,0	Levice	-7,4
Sabinov	18,0	Žiar nad Hronom	-7,3
Bratislava III	14,8	Topoľčany	-6,9
Stará Ľubovňa	13,1	Šaľa	-6,8
Malacky	12,4	Medzilaborce	-6,7
Pezinok	10,3	Prievidza	-6,7
Vranov nad Topľou	10,2	Detva	-6,6

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

4. Cenzové domácnosti podľa počtu členov

Veľkosť cenzovej domácnosti je významnou charakteristikou, ktorá odráža dopady demografických zmien (hlavne sobášnosti, rozvodovosti a pôrodnosti) a zmien v spolužití osôb na cenzové domácnosti. Na Slovensku existuje dlhodobý trend znižovania cenzových domácností, ktorý sa potvrdil aj pri SODB 2021. Tento trend bude s veľkou pravdepodobnosťou pokračovať aj v nasledujúcich rokoch a to na celoštátnej aj regionálnej úrovni, o čom svedčia výsledky prognózy cenzových domácností do roku 2040.

4.1 Cenzové domácnosti podľa počtu členov na Slovensku

Očakáva sa, že priemerná veľkosť cenzovej domácnosti na Slovensku sa zníži z 2,2 osoby v roku 2021 na 2,02 osoby v roku 2040. Znamenalo by to pokles priemernej veľkosti domácnosti o 0,18 osoby, resp. o 7,9 % (tab. 4.1, obr. 4.1). Podobne ako v predchádzajúcom desaťročí by malo ísť o pomerne malé zníženie priemernej veľkosti cenzových domácností.

Tab. 4.1: Cenzové domácnosti podľa počtu členov v SR vo vybraných rokoch

Počet členov CD	2021	2025	2030	2035	2040	Zmena 2021-2040	
						Počet	%
1	835614	860195	902756	941973	972109	136495	16,33
2	695184	709599	730562	756898	771318	76134	10,95
3	416350	406305	391524	374123	350750	-65600	-15,76
4	283867	275514	258928	236943	213391	-70476	-24,83
5	67034	65599	62338	57789	52533	-14501	-21,63
6+	26115	25378	24403	23113	21688	-4427	-16,95
Spolu	2324164	2342591	2370512	2390838	2381789	57625	2,48
Priemerný počet členov	2,20	2,17	2,12	2,07	2,02	-0,17	-7,90

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

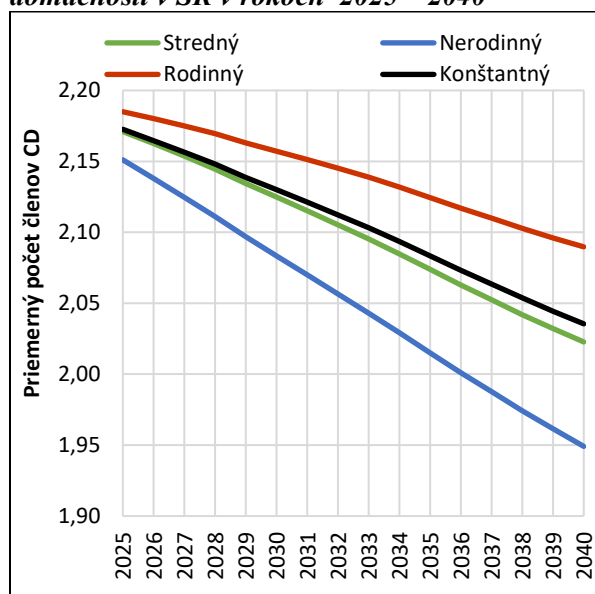
Aj v ostatných scenároch prognózy sa priemerná veľkosť cenzovej domácnosti znižuje. To výrazne posilňuje predpoklad, že priemerná veľkosť cenzových domácností sa počas najbližších dvoch desaťročí skutočne zníži (obr. 4.1).

Najväčší pokles priemerného počtu členov cenzovej domácnosti sa očakáva v nerodinnom scenári. V konštantnom scenári a rodinnom scenári je zníženie priemernej veľkosti cenzových domácností menšie ako v strednom scenári. V nerodinnom scenári sa očakáva zníženie priemernej veľkosti cenzových domácností o 0,25 osoby, resp. 11,3 % na hodnotu 1,95 osôb v roku 2040. Ak by sa zachovali parametre z roku 2021 počas celého prognózovaného obdobia (konštantný scenár), tak by bol vývoj priemerného počtu členov cenzovej domácnosti podobný ako v strednom scenári a v roku 2040 by dosiahol hodnotu 2,04 osoby. V porovnaní s rokom 2021 by to znamenalo zníženie o 0,16 osoby, resp. 7,3 %. Najmenšie zníženie veľkosti cenzovej domácnosti prináša rodinný scenár. Priemerný počet členov cenzovej domácnosti by sa do roku 2040 znížil na 2,09 osoby. Išlo by o pokles o 0,11 osoby, resp. necelých 5 %.

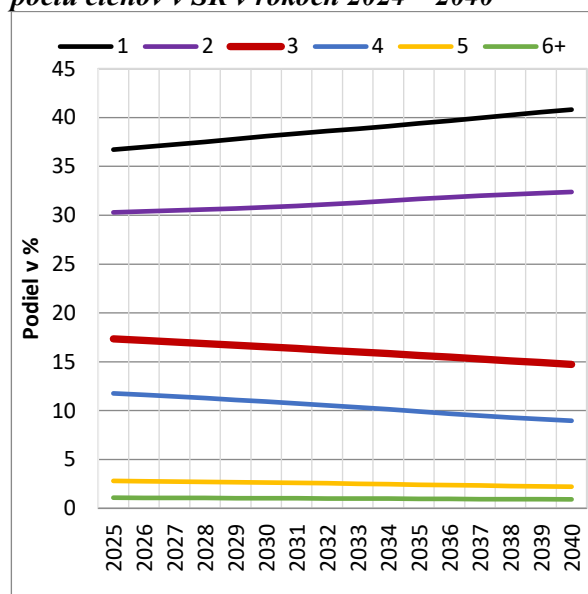
Keď berieme do úvahy všetky scenáre prognózy, môžeme predpokladať, že zníženie priemernej veľkosti cenzonej domácnosti v období 2021 až 2040 by sa malo pohybovať v intervale od 0,11 do 0,25 osoby, resp. od 4,9 % do 11,3 %.

Rozdielny vývoj priemernej veľkosti cenзовých domácností sa očakáva v jednotlivých typoch cenзовých domácností. Pri rodinách s deťmi (úplných aj neúplných) môžeme očakávať vyššie hodnoty priemerného počtu členov domácnosti ako pri ostatných typoch, pričom priemerná veľkosť domácností s deťmi by mala do roku 2040 stagnovať. S odstupom najväčšie sú a aj budú úplné rodiny s deťmi, ktorých priemerná veľkosť by sa mala pohybovať tesne pod hranicou 4 osoby na domácnosť. Neúplné rodiny s deťmi by mali mať do roku 2040 v priemere 2,6 osoby na domácnosť. V domácnostiach bez detí (úplných aj neúplných) sa do roku 2040 očakáva pokles priemerného počtu členov domácnosti. Najväčšie zníženie by malo nastať v úplných rodinách bez detí (z 2,43 osoby v roku 2021 na 2,34 osoby v roku 2040, čo by znamenalo zníženie o necelé 4 %). Podobný trend by mal nastať v najbližších rokoch aj v neúplných rodinách bez detí, avšak v tomto prípade by malo byť zníženie priemernej veľkosti domácnosti menšie (z 2,21 osoby v roku 2021 na 2,17 osoby v roku 2040, t. j. o necelé 2 %). Nerodinné domácnosti by mali byť jediným typom cenзовých domácností, ktorých priemerná veľkosť by sa mala do roku 2040 zvýšiť a to o 1,7 % (z 2,35 osoby na domácnosť v roku 2021 na 2,39 osoby v roku 2040).

Obr. 4.1: Priemerná veľkosť cenзовých domácností v SR v rokoch 2025 – 2040

Obr. 4.2: Podiel cenзовých domácností podľa počtu členov v SR v rokoch 2024 – 2040

Poznámka: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností.

Zdroj: výpočty autorov

Tak ako v roku 2021, tak aj na konci prognózovaného obdobia v roku 2040 by malo platiť, že čím je väčší priemerný počet členov cenzonej domácnosti, tým menší je počet takýchto domácností. Inak povedané, čím je priemerný počet členov cenзовých domácností menší, tým väčší podiel na celkovom počte cenзовých domácností táto skupina domácností má.

Keď sa zjednodušene pozrieme na štruktúru cenзовých domácností podľa počtu členov, tak počas celého prognózovaného obdobia bude počet jednočlenných domácností presahovať hranicu 35 % zo všetkých cenзовých domácností, dvojčlenných domácností bude viac ako 30

%, trojčlenných menej ako 20 %, štvorčlenných menej ako 15 %, päťčlenných a šesť a viacčlenných bude menej ako 5 % (tab. 4.1, obr. 4.2). V období 2021 až 2040 sa s veľkou pravdepodobnosťou zvýši počet menších cenзовých domácností (jednočlenných a dvojčlenných). Počet ostatných cenзовých domácností sa s veľkou pravdepodobnosťou zníži. Najväčšia zmena sa očakáva v prípade 4-členných a 5-členných cenзовých domácností. V oboch skupinách domácností presiahne úbytok 20 %, v prípade 4-členných domácností by sa mal dokonca priblížiť ku hranici 25 %. Úbytok 3-členných domácností a domácností so 6 a viac členmi by sa mal za obdobie 2021-2040 pohybovať tesne nad hranicou 15 %. Prírastok domácností jednotlivcov by mal počas prognózovaného obdobia presiahnuť 16 % a prírastok 2-členných domácností by mal byť na úrovni 11 %.

V dôsledku uvedeného vývoja je pravdepodobné, že počas prognózovaného obdobia sa rozdiel v zastúpení menších a väčších cenзовých domácností na celkovom počte cenзовých domácností zväčší. Kým v roku 2021 tvorili 1 a 2-člené domácnosti zhruba 65 % všetkých cenзовých domácností, do roku 2040 sa ich podiel zvýši na 73 %.

Podiel 1 a 2-členných cenзовých domácností by sa mal do roku 2040 zvýšiť o takmer 4, resp. takmer 2,5 percentuálneho bodu. U cenзовých domácností s 3 a viac členmi očakávame do roku 2040 zníženie podielu na celkovom počte cenзовých domácností. V prípade 3 a 4-členných domácností by malo ísť o pokles o viac ako 3 percentuálne body, v prípade najväčších domácností bude zmena podielu na celkovom počte domácností výrazne menšia, čo je logické, vzhľadom na dlhodobu nízky podiel týchto domácností na celkovom počte domácností. Podiel 5-členných cenзовých domácností sa do roku 2040 zníži zhruba o 0,7 percentuálneho bodu a podiel cenзовých domácností so 6 a viac členmi o 0,2 percentuálneho bodu (obr. 4.2).

4.2. Cenзовé domácnosti podľa počtu členov v okresoch Slovenska

Regionálne rozdiely vo veľkosti cenзовých domácností zodpovedajú regionálnym rozdielom vo vývoji sobášnosti, rozvodovosti a pôrodnosti, ktoré rozhodujúcou mierou ovplyvňujú veľkosť domácnosti. Okresy s vyššou sobášnosťou a pôrodnosťou a nižšou rozvodovosťou sa skoro výlučne nachádzajú na východnom Slovensku a na severe stredného Slovenska. Opačný trend je v okresoch na juhu, západe a v strede Slovenska. Toto je teda aj hlavná deliaca čiara medzi okresmi s vyšším a nižším počtom členov domácností (obr. 4.2).

V roku 2021 sa priemerný počet členov cenзовой domácnosti pohyboval v jednotlivých okresoch od 1,66 osoby v okrese Bratislava I až po 2,95 osoby v okrese Námestovo. Priemerný počet členov CD vyšší ako 2,6 osoby bol v roku 2021 okrem okresu Námestovo aj v okresoch Sabinov, Kežmarok, Stará Ľubovňa a Tvrdošín. Viac ako 2,5 osoby na cenзовú domácnosť pripadalo v okresoch Vranov nad Topľou, Bardejov a Košice okolie. Najväčšia priemerná veľkosť cenзовой domácnosti mimo okresov na východnom Slovensku a severe stredného Slovenska je v okrese Púchov, ktorý je na 20. mieste, čo sa týka veľkosti domácnosti (v priemere 2,29 osoby na 1 cenзовú domácnosť) (tab. 4.2).

Tab. 4.2: Okresy s najväčším priemerným počtom členov CD v rokoch 2021 a 2040

Okres	2021	Okres	2040
Námestovo	2,95	Námestovo	2,74
Sabinov	2,74	Sabinov	2,58
Kežmarok	2,73	Kežmarok	2,53
Stará Ľubovňa	2,72	Stará Ľubovňa	2,53
Tvrdošín	2,61	Tvrdošín	2,41
Vranov nad Topľou	2,57	Vranov nad Topľou	2,38
Bardejov	2,53	Bardejov	2,33
Košice okolie	2,51	Levoča	2,31
Levoča	2,50	Gelnica	2,31
Bytča	2,46	Košice okolie	2,30

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Priemerná veľkosť censovej domácnosti, ktorá pripadá na jeden okres, je 2,23 osoby. Presne takáto je priemerná veľkosť censovej domácnosti v okresoch Rimavská Sobota, Bánovce nad Bebravou, Pezinok a Krupina.

Medzi okresmi s najmenším priemerným počtom členov censovej domácnosti dominujú okresy zo západného, stredného a južného Slovenska. Výnimkou sú košické mestské okresy a okres Medzilaborce. Najmenší priemerný počet členov censovej domácnosti. V skupine okresov s najmenšou priemernou veľkosťou censovej domácnosti (menej ako 2 osoby na 1 censovú domácnosť) sa v roku 2021 nachádzalo päť bratislavských mestských okresov a okres Košice I. Pod hranicou 2,1 osoby na 1 censovú domácnosť boli zvyšné tri košické okresy a ďalej okresy Banská Bystrica, Komárno, Myjava, Banská Štiavnica, Medzilaborce a Zvolen (tab. 4.3).

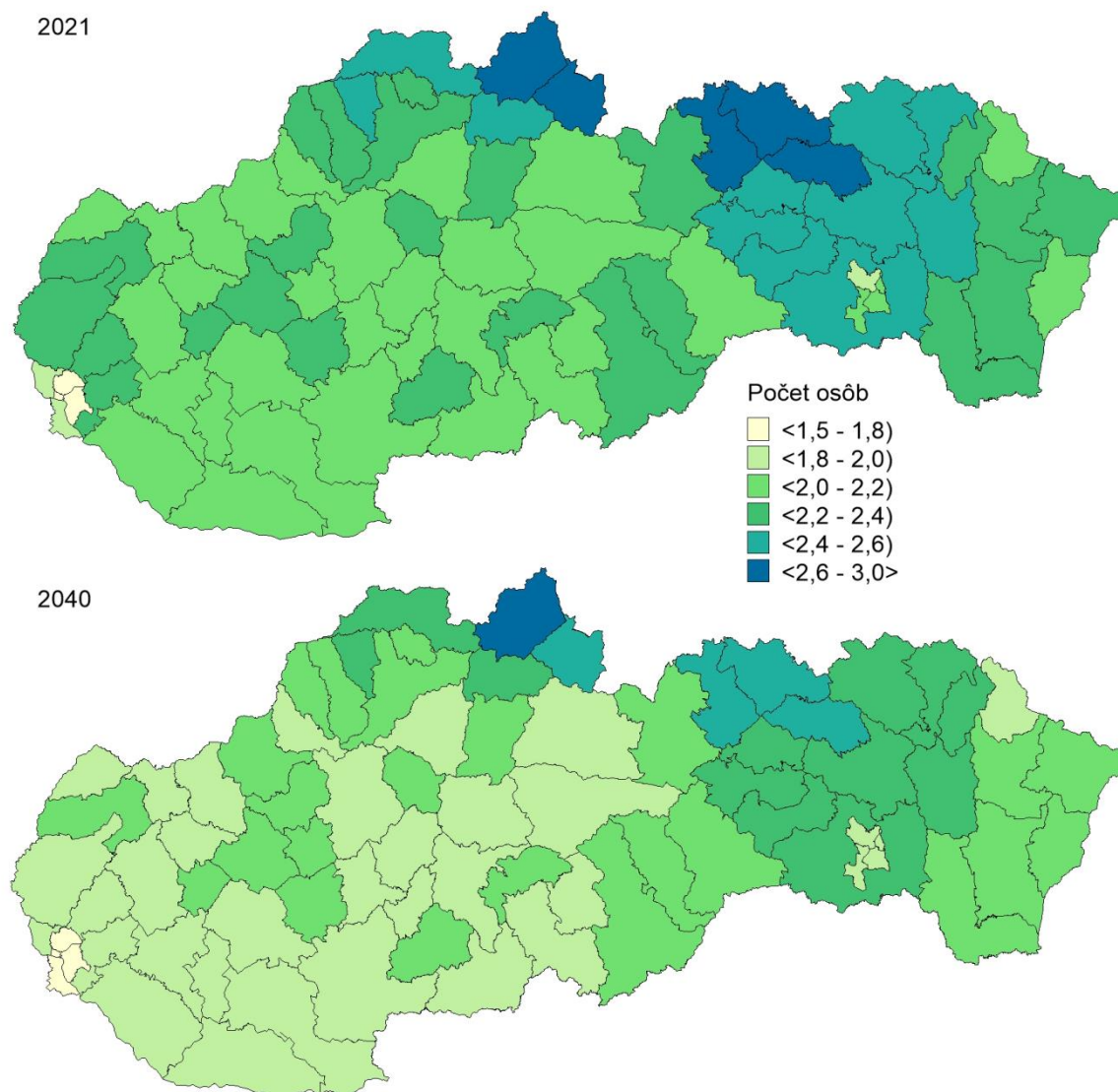
Tab. 4.3: Okresy s najmenším priemerným počtom členov CD v rokoch 2021 a 2040

Okres	2021	Okres	2040
Bratislava I	1,66	Bratislava I	1,57
Bratislava II	1,77	Bratislava III	1,65
Bratislava III	1,78	Bratislava II	1,66
Bratislava V	1,89	Bratislava V	1,71
Bratislava IV	1,94	Bratislava IV	1,80
Košice I	1,95	Košice I	1,83
Košice IV	2,02	Košice IV	1,87
Banská Bystrica	2,06	Banská Bystrica	1,88
Komárno	2,07	Košice III	1,88
Myjava	2,07	Komárno	1,89

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Obr. 4.3: Priemerný počet členov CD v okresoch SR v rokoch 2021 a 2040

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

V roku 2040 by mal priemerný počet členov censovej domácnosti vo všetkých okresoch SR dosiahnuť nižšie hodnoty ako tomu bolo v roku 2021. V jednotlivých okresoch by sa mal priemerný počet členov censovej domácnosti pohybovať od 1,57 osoby v okrese Bratislava I po 2,74 osoby v okrese Námestovo. Priemerný počet členov censovej domácnosti pripadajúci na 1 okres by mal dosiahnuť hodnotu 2,05 osoby.

V deviatich okresoch očakávame, že priemerná veľkosť censovej domácnosti presiahne hodnotu 2,3 osoby, z toho v piatich okresoch by mal byť priemerný počet členov censovej domácnosti vyšší ako 2,5 osoby. Podobne ako v roku 2021 bude aj v roku 2040 najväčšia priemerná veľkosť censovej domácnosti v okrese Námestovo, nasledovať by mali okresy Tvrdošín, Sabinov, Kežmarok a Stará Ľubovňa. Do skupiny okresov s najväčším priemerným počtom členov censovej domácnosti (viac ako 2,3 osoby na 1 censovú domácnosť) by mali patriť aj okresy Vranov nad Topľou, Bardejov, Levoča a Gelnica (tab. 4.2).

V blízkosti priemernej veľkosti cenzovej domácnosti pripadajúcej na 1 okres sa bude v roku 2040 pravdepodobne nachádzať viacero okresov. V tejto skupine by nemali chýbať okresy Revúca, Bánovce nad Bebravou, Detva, Rimavská Sobota, Sobrance a Zlaté Moravce.

V desiatich okresoch by mal byť priemerný počet členov cenzovej domácnosti menší ako 1,9 osoby. V okrese Bratislava I by mal byť s odstupom najmenší (1,57 osoby), vo zvyšných štyroch bratislavských okresoch nižší ako 1,8 osoby. V piatich okresoch očakávame v roku 2040 priemerný počet členov cenzovej domácnosti v intervale 1,83 až 1,89 osoby (okresy Komárno, Banská Bystrica a tri košické okresy I, III a IV) (tab. 4.3).

V období 2021–2040 sa priemerná veľkosť cenzových domácností s veľkou pravdepodobnosťou zníži vo všetkých okresoch SR bez výnimky (obr. 4.1). Zníženie však pravdepodobne nebude výrazné, pohybovať by sa malo od 0,08 osoby v okrese Bratislava I po 0,27 osoby v okrese Senec. V priemere by to bolo 0,18 osoby na okres. Percentuálne by sa zmena priemernej veľkosti cenzovej domácnosti do roku 2040 mala pohybovať v intervale od 4,9 % do 12,1 %. V priemere na 1 okres by išlo o pokles o 8,1 %. Najbližšie k tejto priemernej hodnote by malo byť zníženie priemernej veľkosti cenzovej domácnosti v okresoch Liptovský Mikuláš, Lučenec, Trenčín, Zvolen a Košice okolie.

Tab. 4.4: Okresy SR s najväčšou a najmenšou zmenou priemerného počtu členov CD za obdobie 2021 – 2040

Okres	Najväčšie zníženie	Okres	Najmenšie zníženie
Senec	-0,27	Bratislava I	-0,08
Brezno	-0,26	Bratislava II	-0,11
Pezinok	-0,24	Gelnica	-0,12
Čadca	-0,22	Košice I	-0,12
Námestovo	-0,21	Bratislava III	-0,13
Malacky	-0,21	Sobrance	-0,13
Senica	-0,21	Košice II	-0,14
Košice III	-0,21	Bratislava IV	-0,14
Bytča	-0,21	Medzilaborce	-0,14
Svidník	-0,21	Košice IV	-0,15

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Najväčší pokles priemernej veľkosti cenzovej domácnosti (viac ako 10 %) sa očakáva v okresoch Brezno, Senec, Pezinok, Košice III. K okresom s najvyšším znížením priemerného počtu členov cenzovej domácnosti by mali patriť aj okresy Malacky, Senec, Bratislava V, Topoľčany a Dunajská Streda, v ktorých by sa priemerná veľkosť cenzovej domácnosti mala do roku 2040 znížiť o viac ako 9 %. V 11 okresoch sa priemerná veľkosť cenzovej domácnosti zníži o menej ako 7 %. Najmenší pokles sa očakáva v okresoch Gelnica (4,9 %), Bratislava I (5,1 %) a Sabinov (5,9 %). V intervale od 6 % do 7 % by sa malo pohybovať zníženie priemernej veľkosti cenzovej domácnosti v okresoch Sobrance, Košice I, Bratislava II, Spišská Nová Ves, Medzilaborce, Košice II, Stará Ľubovňa, Krupina.

Vo všeobecnosti platí, že v okresoch s nižším priemerným počtom členov CD by malo byť zníženie priemernej veľkosti cenzovej domácnosti menšie a naopak. Sú však aj výnimky. Ide napríklad o okresy Spišská Nová Ves, Stará Ľubovňa, Námestovo a Kežmarok, ktoré hoci

patria k okresom s najvyšším priemerným počtom členov cenzonej domácnosti, by mali zaznamenať výrazne podpriemerný pokles veľkosti cenzonej domácnosti.

5. Typy cenzonej domácnosti

5.1 Typy cenzonej domácnosti na Slovensku

Podľa výsledkov prognózy a jej najpravdepodobnejšieho stredného scenára sa na zvyšovaní počtu cenzonej domácnosti na Slovensku do roku 2040 budú podieľať najmä domácnosti jednotlivcov. Zvyšovanie počtu sa očakáva aj v prípade úplných rodinných domácností bez závislých detí a v prípade viacčlenných nerodinných domácností, aj keď len veľmi mierne. U zvyšných troch zo šiestich hlavných typov cenzonej domácnosti (úplné rodinné domácnosti so závislými deťmi, neúplné rodinné domácnosti bez závislých detí, neúplné rodinné domácnosti so závislými deťmi), sa v budúcnosti očakáva pokles ich počtu (tab. 5.1).

Tab. 5.1: Cenzone domácnosti podľa typu na Slovensku, vybrané roky v tis. (stredný scenár)

Typ CD	2021	2030	2035	2040	Zmena 2021 - 2040	
					Abs.	v %
Úplné rodiny bez detí	618493	655847	685249	698771	80278	13,0
Úplné rodiny s deťmi	460386	419244	383398	348821	-111565	-24,2
Neúplné rodiny bez detí	176662	181309	179507	170911	-5751	-3,3
Neúplné rodiny s deťmi	180537	160046	148206	138197	-42340	-23,5
Viacčlenné nerodinné domácnosti	52472	51310	52505	52982	510	1,0
Domácnosti jednotlivcov	835614	902756	941973	972109	136495	16,3
Spolu	2324164	2370512	2390838	2381789	57625	2,5

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

5.1.1 Úplné rodinné domácnosti

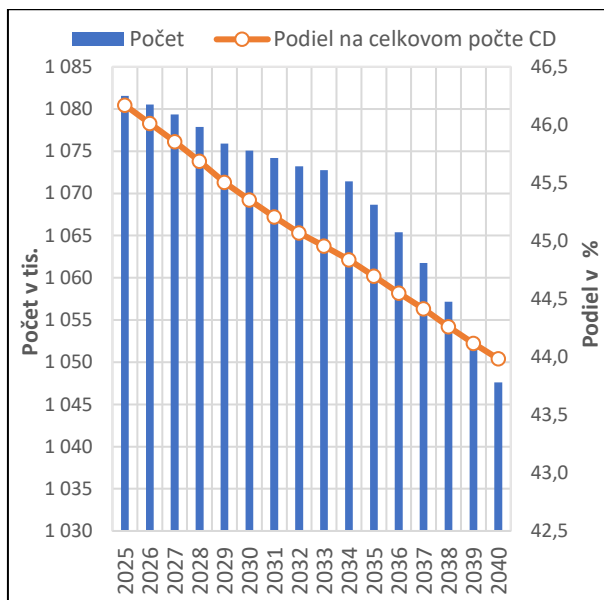
V roku 2021 dosahoval počet úplných rodín na Slovensku 1 078,9 tisíca. Podľa stredného scenára by mal ich počet v rokoch 2025 a 2026 tesne prekročiť hranicu 1 080 tisíc. Počnúc rokom 2027 sa očakáva postupný pokles ich počtu, ktorý by sa mal po roku 2035 zrýchliť. Na konci prognózovaného obdobia sa očakáva pokles úplných rodinných domácností s počtom 1 047,6 tisíca domácností pod hranicu 1 050 tisíc (obr. 5.1). Zastúpenie úplných rodín v rámci cenzonej domácnosti by sa tak malo znížiť zo 46,6 % v roku 2025 na 44 % v roku 2040.

Znižovanie podielu úplných rodín v rámci cenzonej domácnosti sa očakáva vo všetkých prognostických scenároch (obr. 5.2). Podľa rodinného scenára dôjde len k miernemu zníženiu zo 46,6 % v roku 2025 na 46,2 % v roku 2040. Naopak najvyšší pokles váhy zo 45,8 % na 42,8 % predpokladá nerodinný scenár. Vývoj podľa konštantného scenára by mal prebiehať takmer identicky ako v strednom scenári, pričom podiel úplných rodín by mal na konci prognózovaného obdobia klesnúť tesne pod úroveň 44 % na 43,9 %.

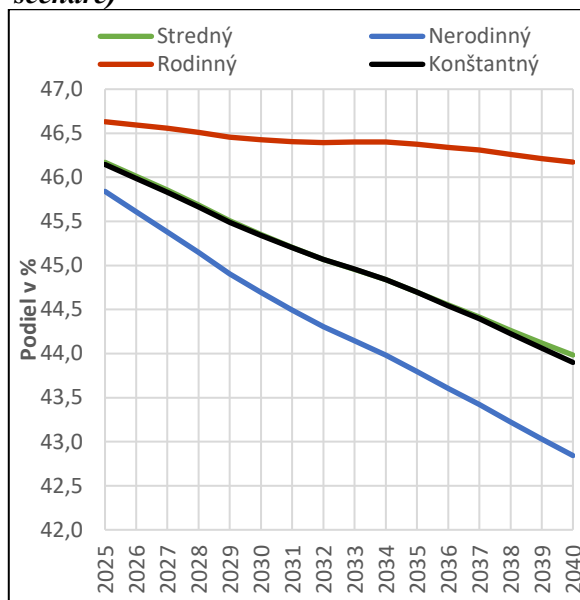
V porovnaní s výsledkami sčítania v roku 2021 sa len v rodinnom variante očakáva zvýšenie počtu úplných rodín, a to o 8,8 tisíca, resp. o 0,8 %, na 1 087,7 tisíca domácností v roku 2040. Zvyšné scenáre počítajú s úbytkom úplných rodín. K najvyššiemu úbytku, o 59,3 tisíca, by

malo dôjsť podľa konštantného scenára. Pri naplnení najpravdepodobnejšieho stredného scenára prognózy by sa mal za obdobie 2021 – 2040 počet úplných rodín znížiť o 31,3 tisíce, resp. o 3 %.

Obr. 5.1: Úplné rodinné domácnosti na Slovensku v rokoch 2025 – 2040 (stredný scenár)

5.2: Zastúpenie úplných rodín na Slovensku v rámci CD v rokoch 2025 – 2040 (všetky scenáre)

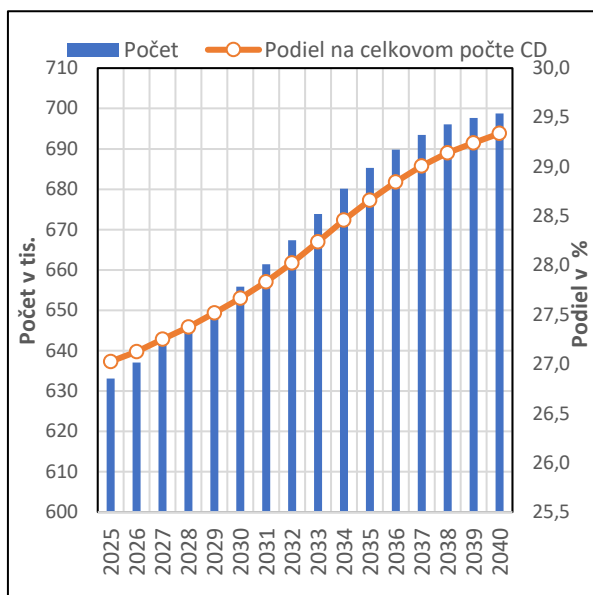

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností
Zdroj údajov: výpočty autorov

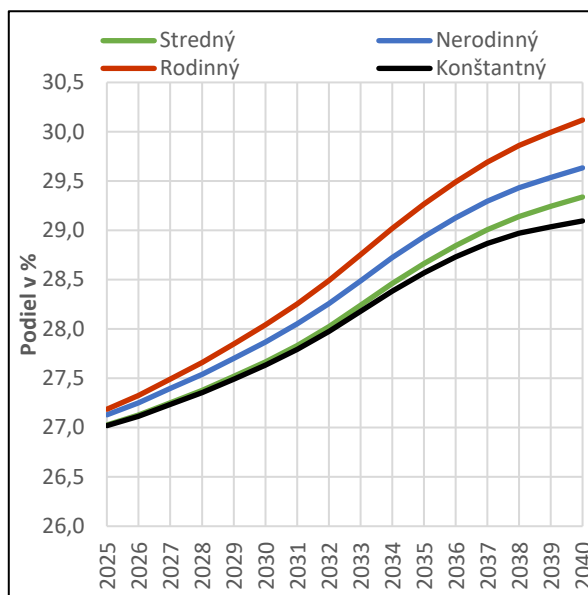
Budúci vývoj úplných rodín bude rozhodujúcou mierou ovplyvňovať vývoj úplných rodín bez závislých detí. Podľa stredného najpravdepodobnejšieho scenára by sa mal ich počet kontinuálne zvyšovať zo 633 tisíc v roku 2025, na 680 tisíc v roku 2034. Na konci prognózovaného obdobia by mal dosiahnuť necelých 700 tisíc (698,8 tisíce domácností). Váha úplných rodín bez závislých detí by tak mal vzrásť z 27 % v roku 2025 na 29,3 % v roku 2040 (obr. 5.3). Ešte väčšie zvýšenie váhy úplných rodín bez závislých detí sa očakáva v rodinnom i nerodinnom scenári, a to na 30,1 %, resp. na 29,6 %. Najmenšie zastúpenie úplných rodín bez závislých detí (29 %) na konci prognózovaného obdobia predpokladá konštantný scenár (obr. 5.4).

Prírastok počtu úplných rodín bez závislých detí medzi rokmi 2021 a 2040 sa očakáva vo všetkých scenároch prognózy. Najviac, o 95,7 tisíce, resp. o 15,5 % podľa nerodinného scenára, podľa ktorého by mal počet tohto typu domácností v roku 2040 dosahovať 714,3 tisíce. O viac ako 90 tisíc, resp. o 14,7 %, by sa mal zvýšiť počet úplných rodín bez závislých detí aj v rodinnom scenári. Naopak najmenší prírastok, 57 tisíc, resp. o 9,3 %, sa predpokladá v konštantnom scenári, podľa ktorého by mal v roku 2040 ich počet dosahovať 675,7 tisíce. Najpravdepodobnejší stredný scenár počíta s prírastkom úplných rodín bez závislých detí medzi rokmi 2021 a 2040 o 80,3 tisíce, resp. o 13 %.

Obr. 5.3: Úplné rodinné domácnosti bez závislých detí na Slovensku v rokoch 2025 – 2040 (stredný scenár)

5.4: Zastúpenie úplných rodín bez závislých detí na Slovensku v rámci CD v rokoch 2025 – 2040 (všetky scenáre)

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností

Zdroj údajov: výpočty autorov

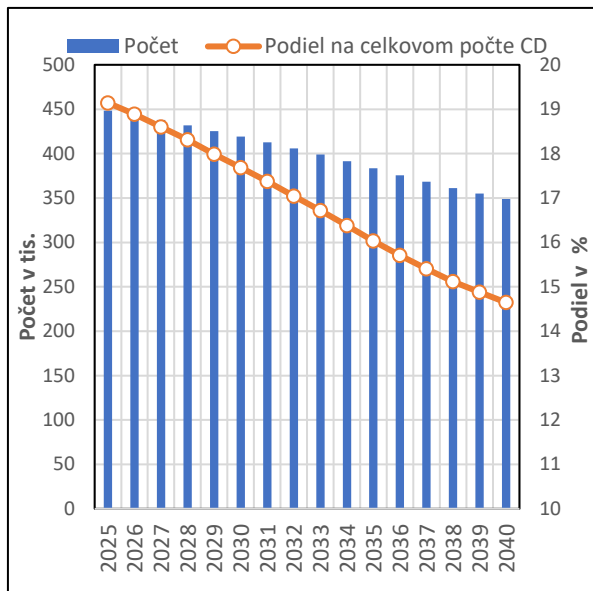
Počet úplných rodín so závislými deťmi sa bude počas prognózovaného obdobia naopak plynulo znižovať. Zo 460,4 tisíce v roku 2021 by mal ich počet v roku 2025 dosahovať 448 tisíc a v roku 2033 by mal klesnúť pod úroveň 400 tisíc. Na konci roka 2040 by mal ich počet podľa stredného scenára dosahovať 348,8 tisíce. Podobne dôjde aj k zníženiu ich podielu z 19 % v roku 2024 na 14,6 % v roku 2040 (obr. 5.5). So znižovaním ich podielu sa do budúcnosti počíta aj v ostatných scenároch (obr. 5. 6). Najviac, podľa nerodinného scenára, a to z 18,4 % v roku 2025 na 13,2 % v roku 2040. Najmenej, o 3,4 p. b. na 16,1 % v roku 2040, by mala klesnúť váha úplných rodín s deťmi podľa rodinného scenára. V konštantnom scenári sa očakáva pokles veľmi podobný, ako v strednom scenári, o 4,3 p. b. na 14,8 %.

V porovnaní s výsledkami sčítania v roku 2021 sa do roku 2040 očakáva úbytok počtu úplných rodín so závislými deťmi na Slovensku vo všetkých štyroch scenároch prognózy. Najviac, o 142 tisíc, resp. o takmer 31 %, podľa nerodinného scenára a najmenej, o 82 tisíc, resp. o necelých 18 %, podľa rodinného scenára. V konštantnom scenári sa očakáva v roku 2040 pokles počtu úplných rodín s deťmi o 116,6 tisíce, t. j. o štvrtinu (25,3 %) v porovnaní s rokom 2021. Podľa stredného najpravdepodobnejšieho scenára by mal úbytok úplných rodín s deťmi predstavovať 111,6 tisíc, resp. 24 %.

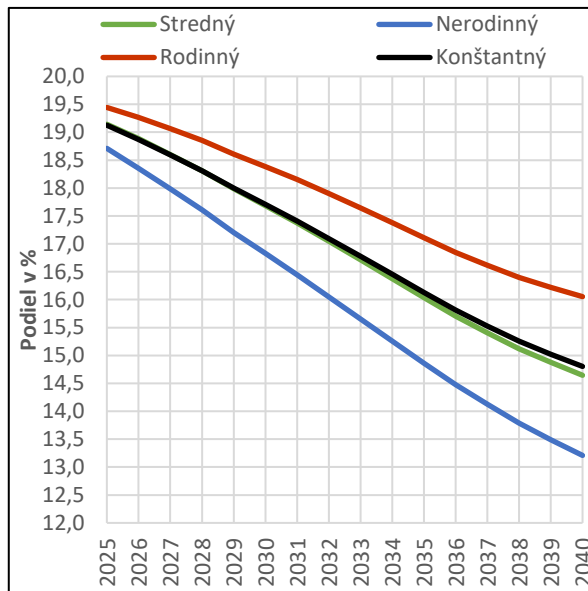
Úplné rodiny so závislými deťmi mali ešte donedávna dominantné postavenie v rámci úplných rodinných domácností. Naposledy pri sčítaní v roku 2001, kedy tvorili 55 % úplných rodín. Pri sčítaní v roku 2011 to už bolo menej ako polovica – necelých 47 %. Výsledky posledného sčítania z roku 2021 ukázali, že rodiny s deťmi tvoria 42,7 % z celkového počtu úplných rodinných domácností. V súčasnosti majú v rámci úplných rodín prevahu rodiny bez závislých detí, ktorá sa bude ďalej zvyšovať, a to vo všetkých scenároch. V roku 2021 tvorili úplné rodiny bez závislých detí 57,3 % z celkového počtu úplných rodín, do roku 2040 by mal ich podiel vzrásť na minimálne 65 % podľa rodinného scenára a maximálne na 69 % podľa

nerodinného scenára. Najpravdepodobnejší stredný a konštantný scenár predpokladajú do roku 2040 zvýšenie podielu úplných rodín bez závislých detí na úroveň 66 – 66,7 %.

Obr. 5.5: Úplné rodinné domácnosti so závislými deťmi na Slovensku v rokoch 2025 – 2040 (stredný scenár)

5.6: Zastúpenie úplných rodín so závislými deťmi na Slovensku v rámci CD v rokoch 2025 – 2040 (všetky scenáre)

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností

Zdroj údajov: výpočty autorov

5.1.2 Neúplné rodinné domácnosti

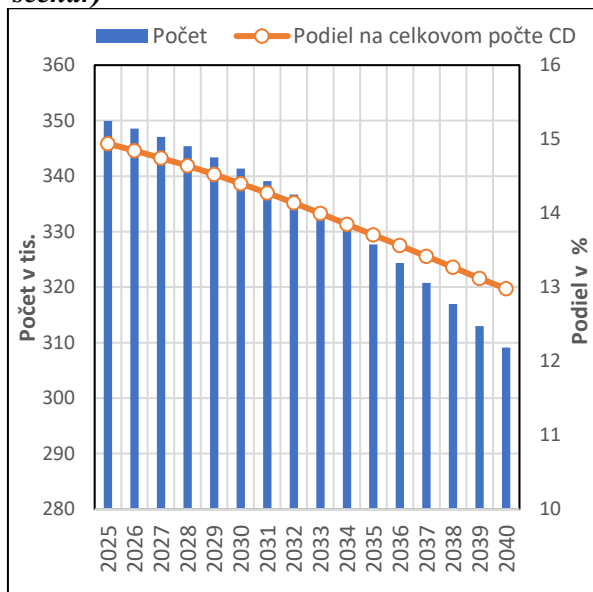
Prognóza vývoja cenзовých domácností do roku 2040 počíta s poklesom počtu i podielu neúplných rodín vo všetkých scenároch. Stredný scenár predpokladá spočiatku mierne tempo poklesu do 1 – 2 tisíc domácností ročne, ktoré sa približne v polovici prognózovaného obdobia zvýši na 3 tisíc a k jeho koncu na takmer 4 tisíc domácností ročne. Z 350 tisíc domácností v roku 2025 sa ich počet zníži na 334 tisíc v roku 2033 a na konci roka 2040 by mal dosahovať menej ako 310 tisíc (309,1 tisíce). Medzi rokmi 2025 a 2040 tak dôjde k poklesu podielu neúplných rodín zo 14,9 % na 13 % (obr. 5.7). K takmer identickému zníženiu váhy neúplných rodín by malo dôjsť aj podľa nerodinného a konštantného scenára. Iba v prípade rodinného scenára sa očakáva menšie zníženie podielu neúplných rodín v rámci cenзовých domácností, a to z 15 % v roku 2025 na 13,5 % v roku 2040 (obr. 5.8).

V roku 2021 dosahoval počet neúplných rodín 357,2 tisíce. Úbytok počtu neúplných rodinných domácností v porovnaní s výsledkami sčítania v roku 2021 sa očakáva vo všetkých scenároch prognózy a mal by sa pohybovať medzi 37,9 tisíce, resp. o 10,6 % podľa rodinného scenára, do 53 tisíc, resp. o 15 % podľa konštantného scenára. V nerodinnom scenári sa predpokladá, že medzi rokmi 2021 a 2040 dôjde k úbytku neúplných rodín o 43,6 tisíce, t. j. o 12,3 %. Podľa stredného a najviac pravdepodobného stredného scenára by mal úbytok týchto domácností predstavovať 46,7 tisíce, resp. 13,1 %.

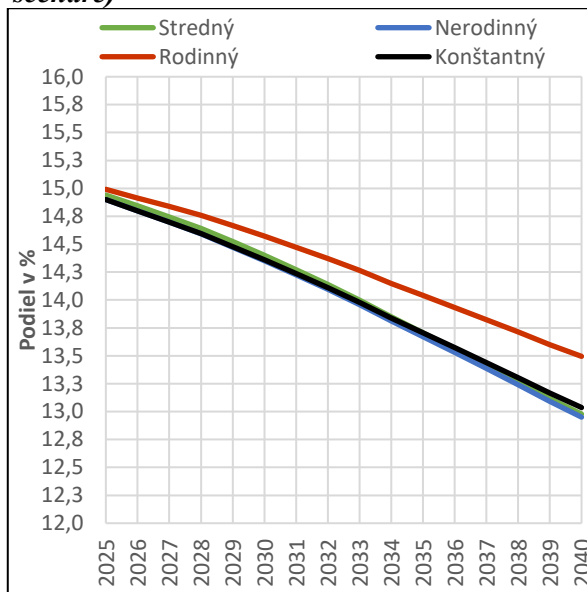
Čo sa týka budúceho vývoja neúplných rodín bez závislých detí očakáva sa, že sa ich počet bude spočiatku mierne zvyšovať zo 178,9 tisíce v roku 2025 na 181,4 tisíce v rokoch 2031 a 2032 (stredný scenár). Ich podiel by mal v uvedenom období stagnovať okolo úrovne 7,6 – 7,7 %. Počnúc rokom 2034 sa očakáva obrat vo vývoji a počet neúplných rodín bez závislých

detí bude postupne a kontinuálne klesať až na hranicu tesne nad 170 tisíc v roku 2040. Zároveň sa očakáva pokles ich váhy na 7,2 % (obr. 5.9). S poklesom neúplných rodín bez závislých detí sa počíta aj v ostatných prognostických scenároch. Nerodinný scenár prakticky kopíruje stredný. Najvyššie zníženie podielu neúplných rodín bez závislých detí sa očakáva podľa konštantného scenára, podľa ktorého môže klesnúť až na 7,1 % v roku 2040. Naopak rodinný scenár predpokladá ich najmiernejšie zníženie, a to na 7,3 % (obr. 5.10).

Obr. 5.7: Neúplné nerodinné domácnosti na Slovensku v rokoch 2025 – 2040 (stredný scenár)

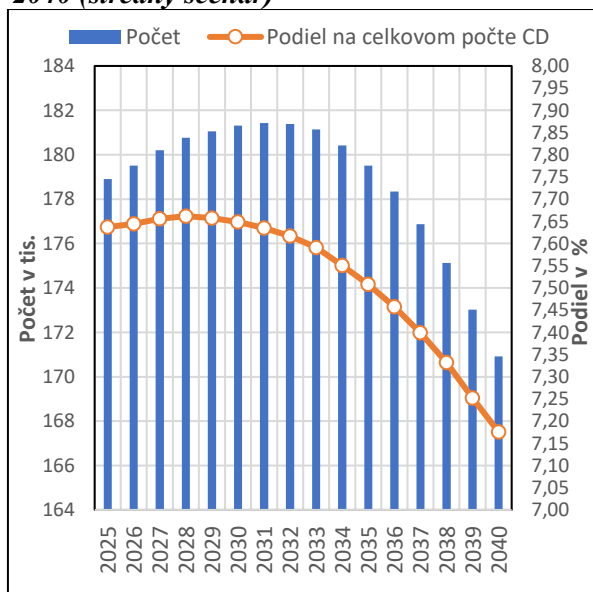
5.8 Zastúpenie neúplných rodín na Slovensku v rámci CD v rokoch 2025 – 2040 (všetky scenáre)

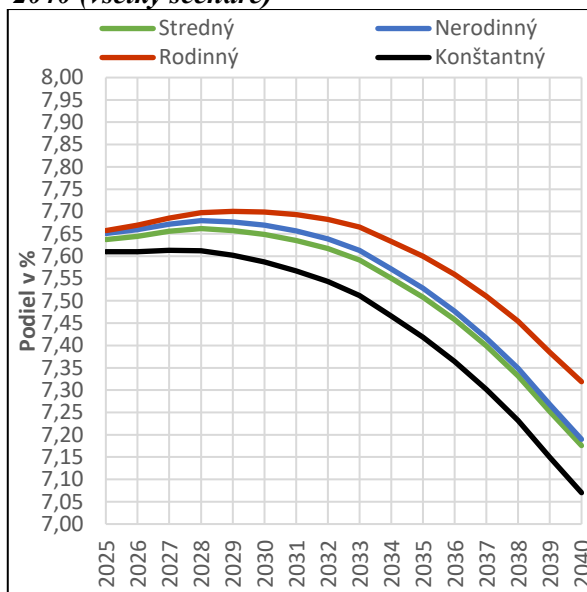
Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností

Zdroj údajov: výpočty autorov

Obr. 5.9: Neúplné nerodinné domácnosti bez závislých detí na Slovensku v rokoch 2025 – 2040 (stredný scenár)

5.10: Zastúpenie neúplných rodín bez závislých detí na Slovensku v rámci CD v rokoch 2025 – 2040 (všetky scenáre)

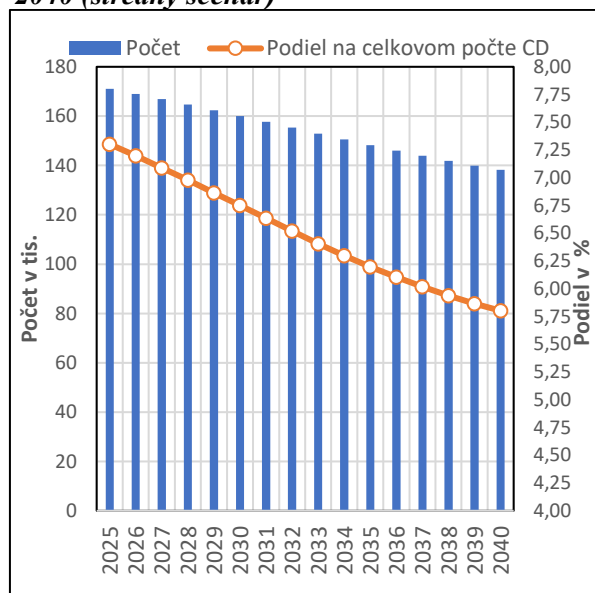
Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností

Zdroj údajov: výpočty autorov

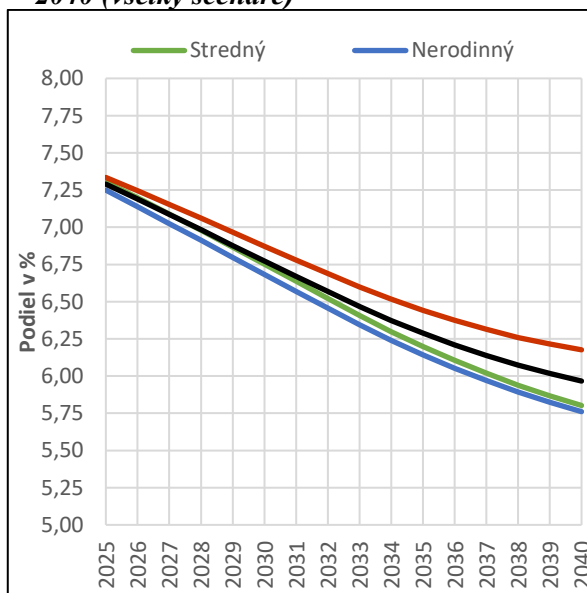
Úbytok neúplných rodín bez závislých detí do konca prognózovaného obdobia by sa mal podľa jednotlivých scenárov pohybovať v rozmedzí od 3,4 tisíca (o 1,9 %) podľa nerodinného až do 12,5 tisíca (o 7 %) podľa konštantného scenára. Rodinný scenár počíta s úbytkom neúplných rodín o 4,3 tisíca, resp. o 2,4 % a nakoniec stredný, najpravdepodobnejší scenár o 5,8 tisíca, t. j. o 3,3 % medzi rokmi 2021 a 2040. Počet neúplných rodín so závislými deťmi bude na rozdiel od neúplných rodín bez závislých detí klesať nepretržite počas celého prognózovaného obdobia. Podľa stredného scenára by mal ich počet klesnúť zo 171 tisíc v roku 2025 na 160 tisíc na konci tretej dekády nového milénia (2030) a do roku 2040, s počtom 138,2 tisíca, pod hranicu 140 tisíc. V priebehu uvedeného obdobia sa očakáva, že dôjde k poklesu jeho podielu zo 7,3 % na 5,8 % (obr. 5.11). Pokles váhy neúplných rodín so závislými deťmi sa očakáva aj vo zvyšných scenároch prognózy. Z úrovne 7,2 – 7,3 % v roku 2025, na 5,8 % podľa nerodinného, na 6 % podľa konštantného a najmenej na 6,2 % podľa rodinného scenára (obr. 5.12).

Všetky scenáre prognózy predpokladajú, že v porovnaní s výsledkami sčítania v roku 2021 sa počet neúplných rodín so závislými deťmi v budúcnosti zníži. Podľa najpravdepodobnejšieho stredného scenára by mal ich úbytok medzi rokmi 2021 a 2040 predstavovať 42 tisíc a tesne pod touto hranicou sa očakáva ich úbytok aj podľa konštantného (41,9 tisíca) a nerodinného scenára (41,7 tisíca). V prípade rodinného scenára je očakávaný najmenší úbytok týchto domácností – o 35 tisíc. V relatívnom vyjadrení by mal pokles počtu neúplných rodín so závislými deťmi predstavovať 23 – 23,5 %, resp. 19,4 % (rodinný scenár).

Obr. 5.11: Neúplné nerodinné domácnosti so závislými deťmi na Slovensku v rokoch 2025 – 2040 (stredný scenár)

5.12: Zastúpenie neúplných rodín so závislými deťmi na Slovensku v rámci CD v rokoch 2025 – 2040 (všetky scenáre)

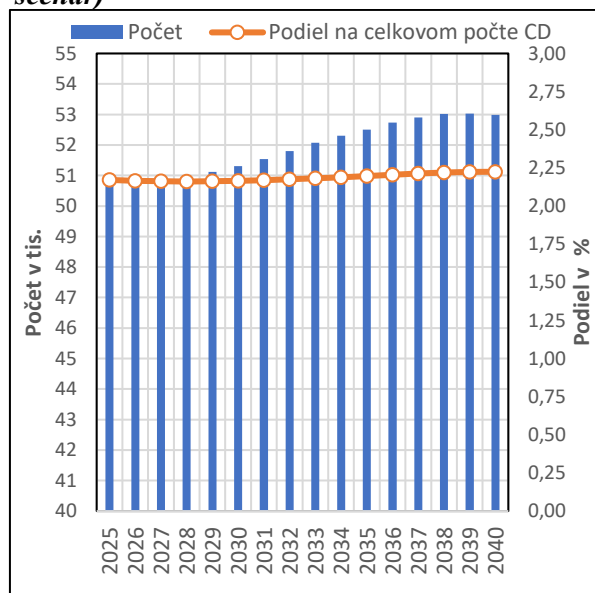
Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností
Zdroj údajov: výpočty autorov

5.1.3 Viacčlenné nerodinné domácnosti

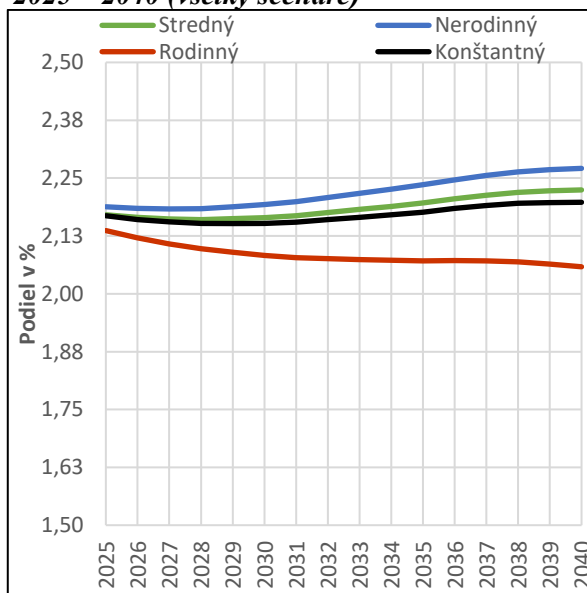
Viacčlenné nerodinné domácnosti tvoria dlhodobo najmenší podiel z celkového počtu cenзовých domácností. Najčastejšie ide o domácnosti tvorené napríklad súrodencami alebo inými príbuznými, ktoré netvoria domácnosť rodinného typu. Pri sčítaní v roku 2021

dosahoval počet viacčlenných nerodinných domácností 52,5 tisíce, t. j. 2,3 % z celkového počtu cenзовých domácností (bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a bez domácností nezisteného typu). Do roku 2025 by mal ich počet mierne klesnúť na necelých 51 tisíc a na tejto úrovni zotrvať až do konca tretej dekády nového milénia (stredný scenár). Začiatok štvrtej dekády by mal priniesť pozvoľný a veľmi mierne rastúci trend k úrovni 53 tisíc v roku 2035. Po zvyšok prognózovaného obdobia sa očakáva, že počet viacčlenných nerodinných domácností zostane stabilizovaný na úrovni 53 tisíc. Z relatívneho pohľadu by mal byť podiel tohto typu domácností v rámci všetkých cenзовých domácností po celé prognózované obdobie stabilizovaný na 2,2 % (obr. 5.13). Veľmi podobný vývoj sa očakáva aj v ostatných scenároch prognózy. Rozdiel v zastúpení viacčlenných nerodinných domácností v rámci cenзовých domácností do roku 2040 podľa jednotlivých scenárov je minimálny. Podľa nerodinného scenára by mali tieto domácnosti na konci roku 2040 predstavovať 2,3 %, podľa konštantného, podobne ako v strednom scenári 2,2 % a podľa rodinného scenára 2,1 % (obr. 5.14).

Obr. 5.13: Viacčlenné nerodinné domácnosti na Slovensku v rokoch 2025 – 2040 (stredný scenár)

5.14: Zastúpenie viacčlenných nerodinných domácností na Slovensku v rámci CD v rokoch 2025 – 2040 (všetky scenáre)

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností

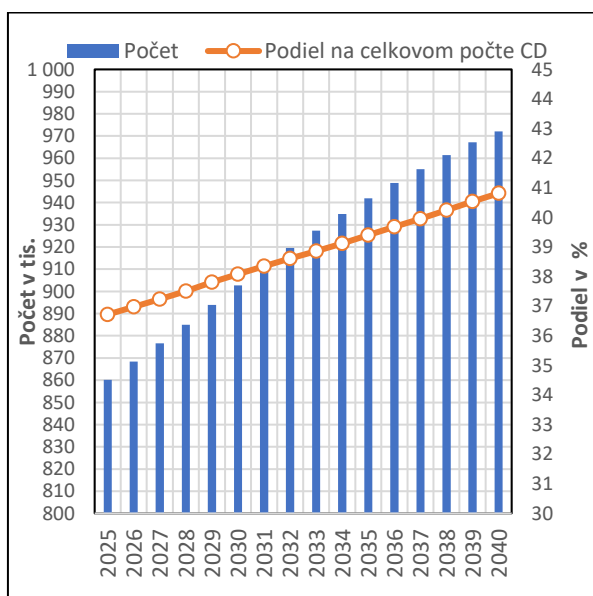
Zdroj údajov: výpočty autorov

V porovnaní s výsledkami sčítania v roku 2021 sa v strednom scenári prognózy očakáva zvýšenie počtu viacčlenných nerodinných domácností len o 510, resp. o necelé 1 % na 53 tisíc v roku 2040. V nerodinnom scenári sa očakáva prírastok týchto domácností podstatne vyšší, a to o 2,3 tisíce, resp. o 4,3 %, na 54,7 tisíce v roku 2040. Zvyšné dva scenáre predpokladajú, že medzi rokmi 2021 a 2040 sa počet viacčlenných nerodinných domácností zníži. Podľa rodinného scenára o 7,6 tisíce, resp. o 7,6 %, čím by ich počet v roku 2040 klesol na 48,5 tisíce. Konštantný scenár počíta s úbytkom viacčlenných nerodinných domácností o 1,4 tisíce, resp. o 2,7 %, na úroveň 51 tisíc domácností.

5.1.4 Domácnosti jednotlivcov

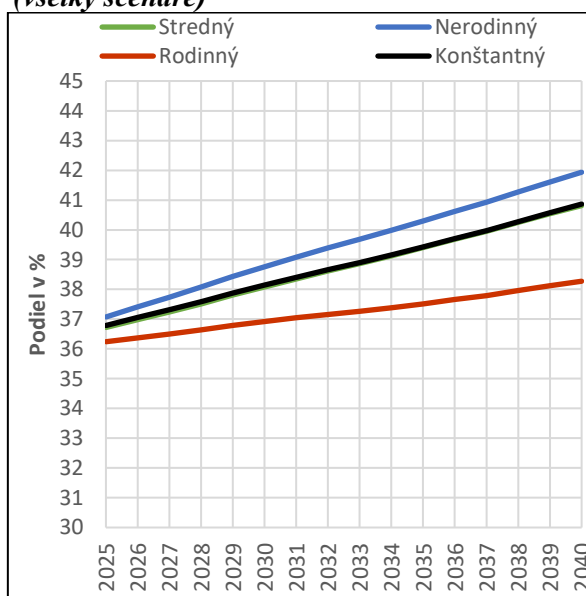
Domácnosti jednotlivcov patria v súčasnosti k najpočetnejším typom cenзовých domácností na Slovensku a v najbližších rokoch si túto pozíciu upevnia ešte viac. Predpokladá sa, že ich počet i podiel na celkovom počte cenзовých domácností bude v budúcich rokoch dynamicky narastať. V roku 2021 bolo na Slovensku zistených 835,6 tisíce domácností jednotlivcov. Podľa najpravdepodobnejšieho stredného scenára by mal ich počet v roku 2025 dosahovať 860 tisíc a ich podiel na celkovom počte cenзовých domácností by mal predstavovať 36,7 %. V roku 2030 by mal ich počet dosiahnuť úroveň 900 tisíc a do konca prognózovaného obdobia 972 tisíc. Na celkovom počte cenзовých domácností by sa tak mali v roku 2040 podieľať váhou takmer 40,8 % (obr. 5.15). Identický vývoj domácností jednotlivcov sa očakáva aj v prípade konštantného scenára. Najdynamickejšie by sa malo zvyšovať zastúpenie domácností jednotlivcov podľa nerodinného scenára, v ktorom sa očakáva, že podiel 40 % v rámci cenзовých domácností, dosiahnu už v roku 2034 a na konci roka 2040 až 42 %. Menej optimistický pre budúci vývoj domácností jednotlivcov je rodinný scenár, v ktorom by sa mal podiel domácností zvyšovať pomalším tempom (obr. 5.16). Ako v jedinom z prognostických scenárov v ňom podiel domácností jednotlivcov neprekročí 40 % (38 % na konci roku 2040).

Obr. 5.15: Domácnosti jednotlivcov na Slovensku v rokoch 2025 – 2040 (stredný scenár)

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností
Zdroj údajov: výpočty autorov

Obr. 5.16: Zastúpenie domácností jednotlivcov na Slovensku v rámci CD v rokoch 2025 – 2040 (všetky scenáre)

Vo všetkých štyroch prognostických scénaroch sa očakáva prírastok domácností jednotlivcov medzi rokmi 2021 a 2040. Prognóza najvyššieho prírastku o 175 tisíc, resp. o takmer 21 %, sa očakáva podľa nerodinného scenára. Počet domácností jednotlivcov by podľa neho, ako jediného zo scénarov, v roku 2040 prekročil hranicu 1 milióna (1 010 766 domácností). Naopak rodinný scenár počíta s najnižším prírastkom, a to o 66 tisíc, resp. o 8 %. Prírastok domácností jednotlivcov o 11,3 tisíc, resp. o 13,6 % sa očakáva podľa konštantného scenára.

Najpravdepodobnejší, stredný scenár, predpokladá zvýšenie počtu domácností jednotlivcov do roku 2040 o 136,5 tisíca, resp. o 16,3 % na 972 tisíc.

5.2 Typy cenзовých domácností v okresoch SR

Budúci vývoj cenзовých domácností podľa typu na regionálnej úrovni bude prebiehať v súlade s očakávanými trendmi na národnej úrovni. Určité rozdiely v štruktúre cenзовých domácností podľa typu v nasledujúcich rokoch možno očakávať vzhľadom na regionálne rozdiely v populačnom vývoji.

5.2.1 Úplné rodinné domácnosti

Zastúpenie úplných rodinných domácností na celkovom počte cenзовých domácností v okresoch Slovenska závisí najmä od vývoja sobášnosti a pôrodnosti. Platí, že čím vyššia je úroveň sobášnosti a pôrodnosti, tým vyššie je zastúpenie rodinných domácností a naopak (Šprocha, Vaňo, Bleha, 2014).

V roku 2021 sa podiel úplných rodín na celkovom počte cenзовých domácností v okresoch SR pohyboval medzi 27 – 63 %. Absolútnou prevahou úplných rodín s podielom viac ako 55 % v rámci cenзовých domácností sa vyznačovalo 8 okresov – Svidník, Sabinov, Stará Ľubovňa, Bardejov, Vranov nad Topľou a Kežmarok v Prešovskom kraji a Námestovo, Tvrdošín v Žilinskom kraji (tab. 5.2). V okrese Námestovo tvorili úplné rodiny najviac až 62 % všetkých cenзовých domácností. Polovicu, resp. tesne nad polovicou (50 – 53,5 %) mali zastúpenie úplné rodinné domácnosti ešte v okresoch Senec, Púchov, Bytča, Čadca, Dolný Kubín a Košice – okolie. Naopak desiatku okresov s najnižším zastúpením úplných rodín tvorili okresy s nízkou sobášnosťou a pôrodnosťou. Okrem všetkých okresov hlavného mesta Bratislavy a mestských okresov Košice I a Košice IV to boli okresy Banská Štiavnica, Medzilaborce a Lučenec. Okresom s najnižším podielom úplných rodín, menej ako 30 %, bol v roku 2021 okres Bratislava I (27,9 %). V roku 2021 malo najviac okresov (38 okresov) podiel úplných rodín medzi 40 – 48 %. Z geografického pohľadu to boli okresy prevažne na juhu Slovenska, v centrálnej časti stredoslovenského regiónu, na Považí (obr. 5.17).

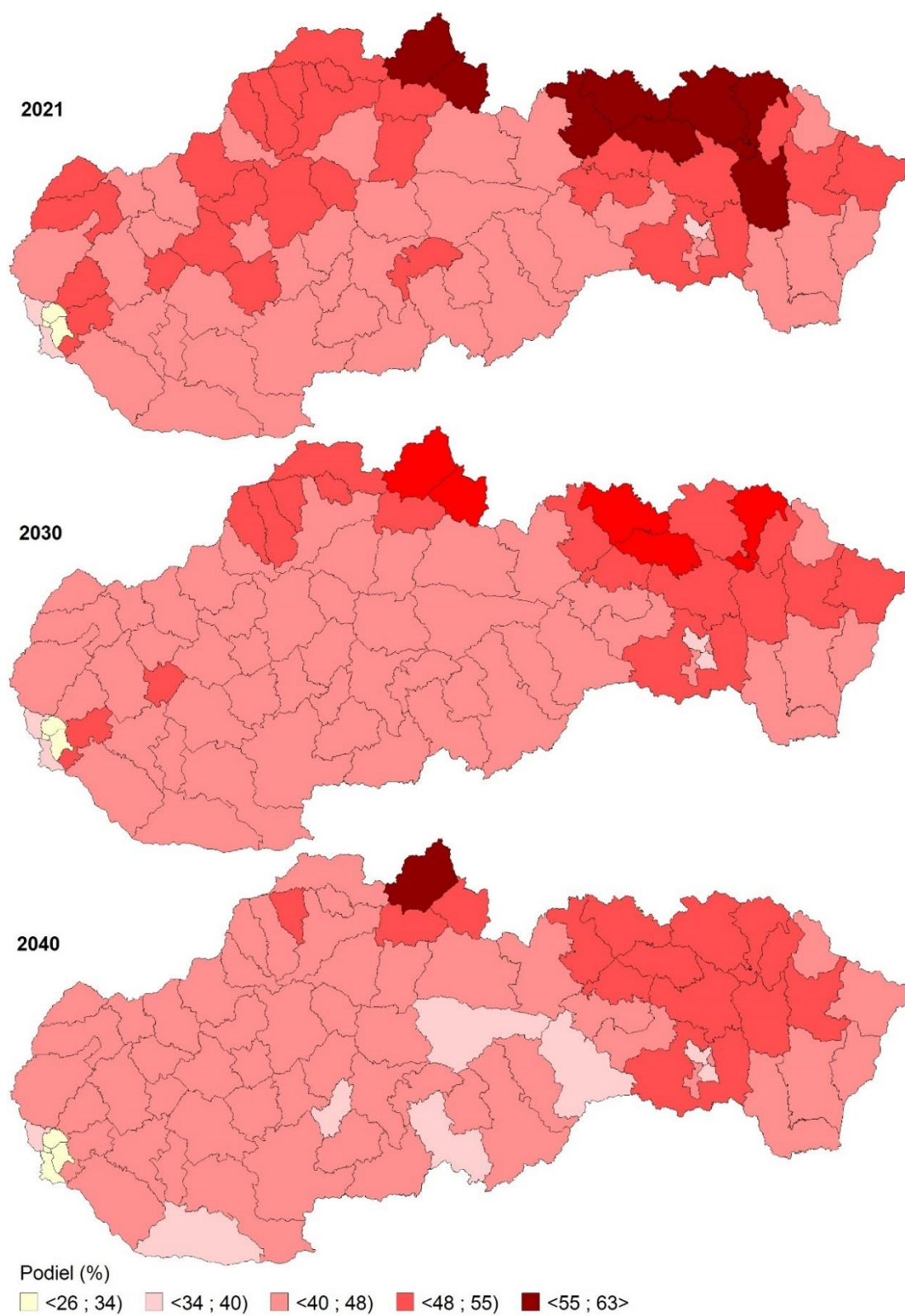
Tab. 5.2: Okresy Slovenska s najväčším podielom úplných rodín v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Námestovo	62,28	Námestovo	59,39
Svidník	56,75	Sabinov	54,95
Tvrdošín	56,74	Stará Ľubovňa	54,14
Sabinov	56,67	Tvrdošín	53,93
Stará Ľubovňa	56,45	Vranov nad Topľou	53,65
Bardejov	56,29	Svidník	53,52
Vranov nad Topľou	55,97	Bardejov	53,47
Kežmarok	55,88	Kežmarok	53,10
Košice okolie	53,50	Košice okolie	50,55
Bytča	53,17	Levoča	50,29

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Obr. 5.17: Podiel úplných rodinných domácností v okresoch SR v rokoch 2021, 2030 a 2040

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

V roku 2030 sa očakáva pokles podielu úplných rodín vo väčšine okresov SR, s výnimkou okresov Medzilaborce, Bratislava I, Bratislava II a Košice I, v ktorých sa očakáva zvýšenie podielu, aj keď minimálne (o 0,04 –0,3 p. b). Predpokladané zníženie váhy úplných rodín medzi rokmi 2021 a 2030 by sa malo v okresoch Slovenska pohybovať medzi -0,01 p. b. v okrese Bratislava III, do -5,2 p. b. v okrese Brezno. Počet okresov s podielom úplných rodín v rámci cenзовých domácností od 40 do 48 % by sa mal v roku 2030 zvýšiť na 50. Z geografického Pôjde o prakticky celé územie západoslovenského a stredoslovenského regiónu, ďalej o okresy na juhu a krajnom východe východoslovenského regiónu. Okresy v severnej časti stredného Slovenska, v oblasti Kysúc a Oravy. Okresy na severe východného Slovenska si udržia pozíciu okresov s vyšším podielom úplných rodín nad 48 % (obr. 5.17).

Tab. 5.3: Okresy Slovenska s najmenším podielom úplných rodín v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Bratislava I	27,90	Bratislava I	26,49
Bratislava II	32,51	Bratislava II	30,78
Bratislava III	33,12	Bratislava III	30,91
Bratislava V	37,75	Bratislava V	33,92
Košice I	38,90	Bratislava IV	37,59
Bratislava IV	39,44	Košice I	37,61
Košice IV	41,43	Brezno	39,07
Banská Štiavnica	41,43	Banská Štiavnica	39,34
Lučenec	41,68	Lučenec	39,51
Medzilaborce	41,69	Košice IV	39,53

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

V roku 2040 sa očakáva, že okres Námestovo zostane na čele rebríčka prvej desiatky okresov s najvyšším podielom úplných rodín napriek poklesu podielu tesne pod 60 % (tab. 5.2). K ostatným okresom s prevahou úplných rodín budú naďalej patriť už len okresy Sabinov, Stará Ľubovňa, Tvrdošín, Vranov nad Topľou, Svidník, Bardejov a Kežmarok. Polovicu cenзовých domácností budú tvoriť úplné rodiny aj v okresoch Košice okolie, Levoča a Bytča. Na opačnom konci rebríčka zostanú medzi okresmi s najnižším zastúpením úplných rodín všetky bratislavské okresy aj okresy Košice I a IV, rovnako ako aj okresy Banská Štiavnica a Lučenec. Okres Medzilaborce z roku 2021 nahradí okres Brezno. Vo všetkých menovaných okresoch sa očakáva zastúpenie úplných rodín pod 40 %, v okrese Bratislava I len 26,5 %. Do konca prognózovaného obdobia sa zníži zastúpenie úplných rodín vo všetkých okresoch Slovenska, a to minimálne o 0,1 p. b. v okrese Medzilaborce, do 6 p. b. v okrese Brezno. Z geografického pohľadu tak budú prakticky celé územie Slovenska tvoriť okresy s podielom úplných rodín nižším ako 48 %. Oblasti tvorené okresmi s vyšším podielom úplných rodín sa v porovnaní s rokom 2021 významne zmenšia (obr. 5.17).

Pri naplnení stredného scenára prognózy vzrastie počet úplných rodín v roku 2040, v porovnaní s výsledkami sčítania v roku 2021, len v 19 okresoch Slovenska. Najviac, o 35 % v okrese Senec a najmenej, o 1,5 % v okrese Pezinok. Medzi desiatku okresov s najvyšším prírastkom počtu cenзовých domácností budú okrem spomínaného okresu Senec, ďalej patriť aj najmä okresy na východe SR Košice okolie, Kežmarok, Sabinov, Stará Ľubovňa, Spišská

Nová Ves a Gelnica, na severe SR len okres Námestovo a na západe SR okresy Bratislava III a Malacky (tab. 5.4). V 60 okresoch Slovenska sa naopak očakáva, že dôjde k úbytku úplných rodín, ktorý by sa mal pohybovať medzi 0,3 % v okrese Bardejov do takmer 14 % v okrese Myjava. K okresom s najvyšším úbytkom úplných rodín by mali patriť aj Nové Zámky, Levice, Šaľa na juhu Slovenska, okresy Topoľčany, Partizánske, Prievidza na západe a Žiar nad Hronom, Detva, Brezno v stredoslovenskom regióne (tab. 5.4).

Tab. 5.4: Okresy Slovenska s najvyšším prírastkom a úbytkom úplných rodín medzi rokom 2021 a 2040 (%)

Okres	Najvyšší prírastok	Okres	Najvyšší úbytok
Senec	35,24	Myjava	-13,85
Košice okolie	18,16	Brezno	-13,63
Kežmarok	15,83	Nové Zámky	-13,62
Námestovo	14,26	Topoľčany	-12,71
Sabinov	14,17	Partizánske	-12,45
Stará Ľubovňa	8,27	Levice	-12,40
Bratislava III	7,07	Detva	-11,91
Malacky	6,12	Žiar nad Hronom	-11,54
Spišská Nová Ves	5,68	Šaľa	-11,48
Gelnica	5,43	Prievidza	-11,42

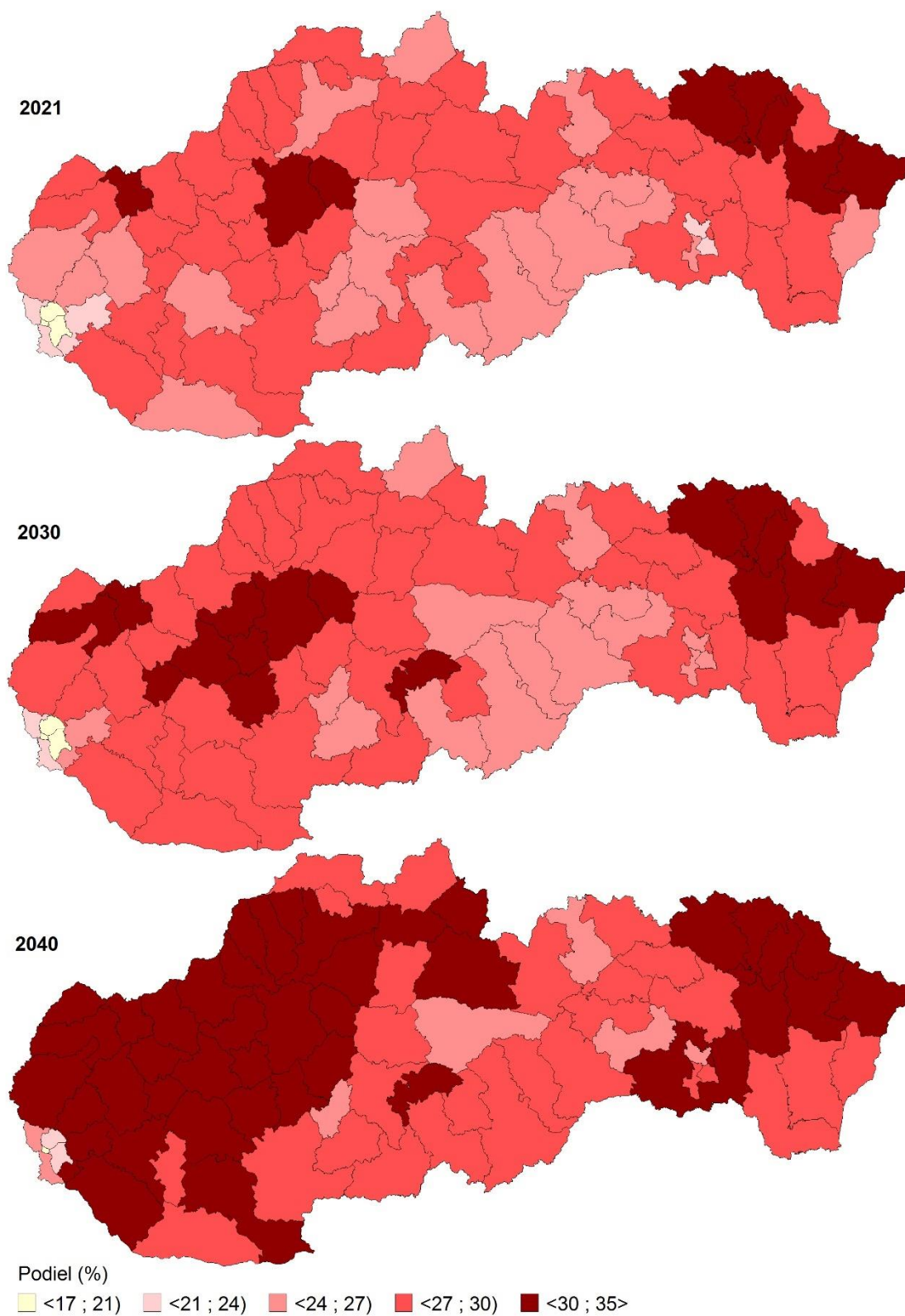
Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

V štruktúre cenzových domácností sa vo väčšine okresov SR očakáva, podobne ako na národnej úrovni, nárast počtu i podielu úplných rodín bez závislých detí. V roku 2021 sa ich podiel v okresoch SR pohyboval od 17 % v okrese Bratislava I do 33 % v okrese Svidník. Medzi desať okresov s najvyšším zastúpením úplných rodín bez závislých detí (nad 30 %) patrili ďalej Bardejov, Stropkov, Humenné, Prievidza, Myjava, Turčianske Teplice, Snina, Partizánske a Vranov nad Topľou (tab. 5.5, obr. 5.18). Najviac okresov SR (45 okresov) sa v uvedenom roku vyznačovalo podielom úplných rodín bez závislých detí medzi 27 – 30 %. Boli to okresy prevažne na území východoslovenského regiónu, v severnej časti stredného Slovenska, na západe Slovenska pozdĺž hranice s ČR, na Považí a na juhu aj okresy Dunajská Streda, Galanta, Šaľa, Nové Zámky, Levice a Veľký Krtíš. K okresom s najnižším podielom úplných rodín bez závislých detí patrili v roku 2021 okrem spomínaného okresu Bratislava I aj zvyšné okresy hlavného mesta, okres Košice I a Košice IV, Senec, Banská Štiavnica a Kežmarok (tab. 5.6).

Z obrázka 5.18 je vidieť, že v roku 2030 by mali k okresom s podielom úplných rodín bez závislých detí nad 30 % pribudnúť aj okresy Partizánske, Hlohovec, Senica, Detva, Topoľčany, Vranov nad Topľou, Bánovce nad Bebravou, Zlaté Moravce a Skalica. Vo väčšine okresov SR (43 okresov) by sa mal podiel úplných rodín bez závislých detí pohybovať stále medzi 27 až 30 %. Pribudnú sem okresy Komárno, Trnava, Pezinok, Nitra, Banská Bystrica, Zvolen, Žilina a Sobrance.

Obr. 5.18: Podiel úplných rodinných domácností bez závislých detí v okresoch SR v rokoch 2021, 2030 a 2040

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Tab. 5.5: Okresy Slovenska s najväčším podielom úplných rodín bez závislých detí v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Svidník	33,18	Svidník	34,93
Bardejov	31,06	Prievidza	33,43
Stropkov	30,82	Myjava	33,10
Humenné	30,64	Bardejov	32,96
Myjava	30,44	Turčianske Teplice	32,90
Prievidza	30,44	Humenné	32,72
Turčianske Teplice	30,41	Hlohovec	32,58
Snina	30,40	Partizánske	32,48
Partizánske	29,84	Senica	32,43
Vranov nad Topľou	29,59	Stropkov	32,35

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Tab. 5.6: Okresy Slovenska s najmenším podielom úplných rodín bez závislých detí v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Bratislava I	17,20	Bratislava I	19,26
Bratislava III	18,43	Bratislava III	21,97
Bratislava II	18,73	Bratislava II	22,04
Bratislava IV	21,80	Košice I	25,43
Košice I	22,94	Bratislava IV	25,72
Bratislava V	23,15	Bratislava V	26,07
Senec	23,46	Brezno	26,54
Košice IV	23,57	Kežmarok	26,64
Banská Štiavnica	24,43	Banská Štiavnica	26,67
Kežmarok	24,56	Gelnica	26,83

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Do roku 2040 vzrastie počet okresov s podielom úplných rodín bez závislých detí nad 30 % na 43. Do prvej desiatky okresov s najvyšším podielom týchto domácností pribudnú okresy Hlohovec (35,6 %) a Senica (32,4 %), ktoré nahradili okresy Snina a Vranov nad Topľou z roku 2021 (tab. 5.5). Z geografického pohľadu sem budú patriť takmer všetky okresy západného a juhozápadného Slovenska, okresy na západe centrálnej časti stredoslovenského regiónu, na severe Liptovský Mikuláš, Tvrdošín a Dolný Kubín, Detva, na východe okres Košice okolie, Vranov nad Topľou Bardejov a okresy krajného východu Snina, Humenné, Medzilaborce, Svidník a Stropkov (obr. 5.18). Aj v roku 2040 sa očakáva najnižšie zastúpenie úplných rodín bez závislých detí v okresoch na území hlavného mesta, v okrese Košice I, Kežmarok, Banská Štiavnica. Okresy Brezno a Gelnica nahradia okresy Košice IV a Senec z roku 2021 (tab. 5.6). Do konca prognózovaného obdobia sa predpokladá najvyššie zvýšenie podielu úplných rodín bez závislých detí v okrese Senec (o 6,6 p. b.), v okrese Pezinok a Malacky (u oboch o necelých 5 p. b.). Významné zvýšenie sa očakáva ďalej v okresoch Bratislava IV a III, Dunajská Streda, Skalica, Trnava, Nitra a Košice IV (3,5 – 3,9 p. b.).

Jediným okresom, v ktorom by sa mal podiel úplných rodín bez závislých detí znížiť je okres Brezno, a to z hodnoty 27,7 % v roku 2021 na 26,5 % v roku 2040.

Pri naplnení predpokladov stredného scenára by sa mal do konca roka 2040, v porovnaní s výsledkami sčítania 2021, zvýšiť počet úplných rodinných domácností bez závislých detí vo všetkých okresoch SR, s výnimkou piatich. Najvyšší prírastok domácností tohto typu je možné očakávať v okrese Senec, ktorý by mal v relatívnom vyjadrení predstavovať takmer 90 %. O viac ako tretinu sa očakáva nárast počtu úplných rodín bez detí v okresoch Bratislava III a Košice okolie a viac ako 30% prírastok by mali dosiahnuť okresy Pezinok, Námestovo, Kežmarok a Malacky (tab.5.7). Úbytok, aj keď pomerne nízky, by sa mal týkať okresov Brezno (o takmer 4 %), Myjava (o 2 %), Levice, Nové Zámky, Poltár (o 0,1 – 0,4 %).

Tab. 5.7: Okresy Slovenska s najvyšším a najnižším prírastkom a s úbytkom úplných rodín bez závislých detí medzi rokmi 2021 a 2040 (%)

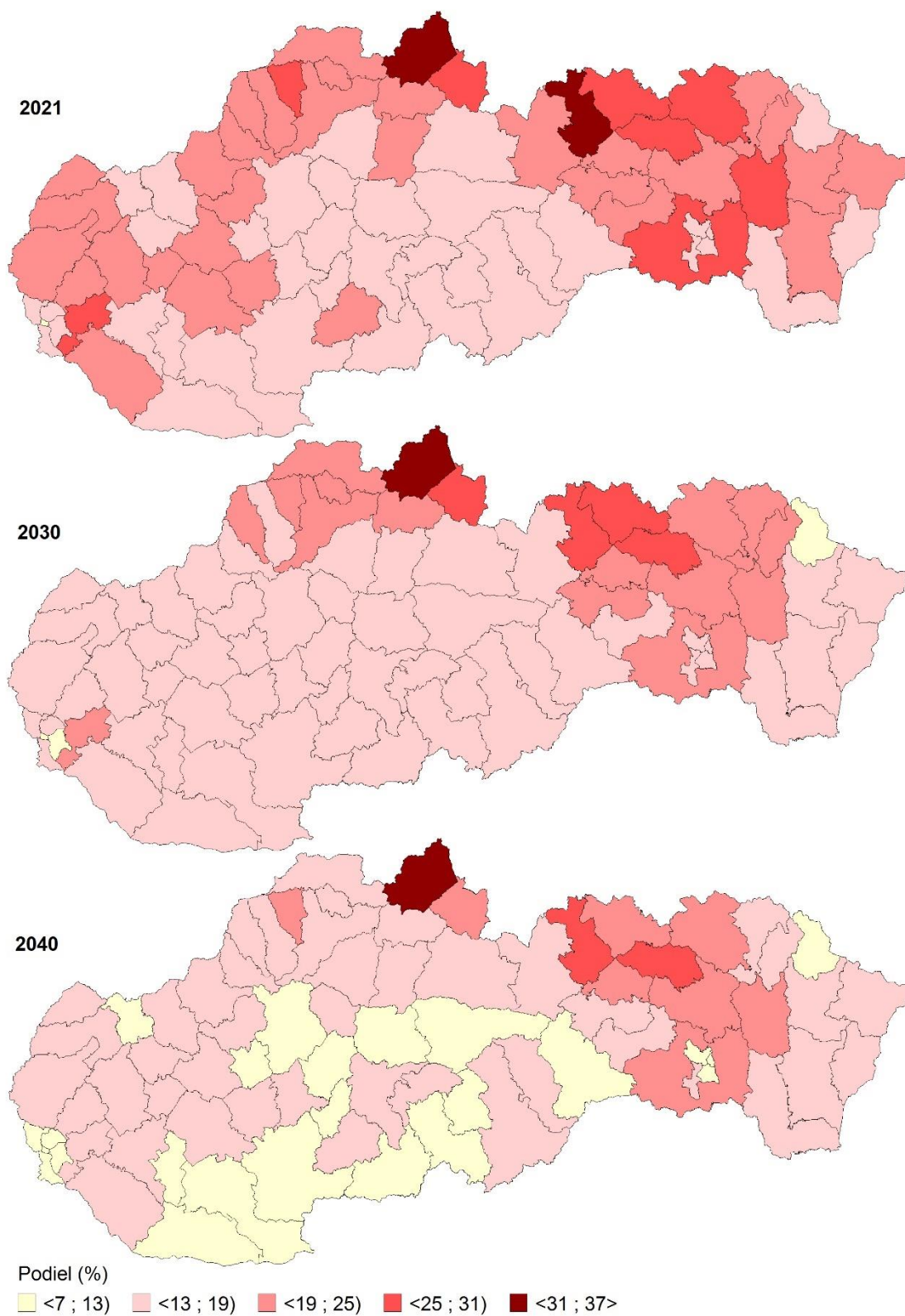
Okres	Najvyšší prírastok	Okres	Najnižší prírastok / úbytok
Senec	89,75	Veľký Krtíš	0,88
Bratislava III	36,76	Zlaté Moravce	0,65
Košice okolie	36,04	Partizánske	0,30
Malacky	32,91	Detva	0,27
Kežmarok	32,23	Žiar nad Hronom	0,21
Námestovo	31,80	Brezno	-3,93
Pezinok	31,47	Myjava	-2,14
Sabinov	24,72	Levice	-0,43
Dunajská Streda	23,92	Nové Zámky	-0,26
Bratislava I	22,38	Poltár	-0,08

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Kým v prípade úplných rodín bez závislých detí sa v ich budúcom vývoji predpokladá zvyšovanie ich počtu i podielu v okresoch SR (až na spomínaných päť výnimiek), v prípade úplných rodín so závislými deťmi je možné očakávať opačný trend. Vo všetkých okresoch Slovenska by sa malo zastúpenie úplných rodín s deťmi na celkovom počte cenзовých domácností postupne znižovať. V roku 2021 dosahoval najvyšší podiel úplných rodín so závislými deťmi 36,7 % okres Námestovo. Nad 30 % dosahoval podiel úplných rodín s deťmi už len druhý v poradí okres Kežmarok a minimálne štvrtinu len osem okresov: Sabinov, Tvrdošín, Stará Ľubovňa, Senec, Vranov nad Topľou, Bytča, Košice okolie a Bardejov, ktoré sa vyznačujú dlhodobo vyššími ukazovateľmi pôrodnosti a sobášnosti (tab. 5.8, obr. 5.19). Najmenej, t. j. 10,7 %, tvorili úplné rodiny so závislými deťmi v okrese Bratislava I. Pomerne nízke zastúpenie úplných rodín s deťmi, medzi 14 – 16 %, vykazovali aj zvyšné okresy hlavného mesta s výnimkou okresu Bratislava IV, v ktorom to bolo viac (takmer 18 %). Do desiatky okresov s najnižším zastúpením úplných rodín so závislými deťmi v rámci cenзовých domácností patrili aj okresy Medzilaborce, Komárno, Poltár, Košice I, Veľký Krtíš a Myjava (tab. 5.9). Z geografického pohľadu okresy s nižším podielom od 13 do 19 % zaberali podstatnú časť stredoslovenského regiónu, najmä jeho centrálnu oblasť, takmer celé územie pozdĺž našej južnej štátnej hranice od okresu Komárno po okres Rožňava, okresy na území mesta Košice, okres Trebišov a Sobrance (obr. 5.19).

Obr. 5.19: Podiel úplných rodinných domácností so závislými deťmi v okresoch SR v rokoch 2021, 2030 a 2040

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Tab. 5.8: Okresy Slovenska s najväčším podielom úplných rodín so závislými deťmi v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Námestovo	36,72	Námestovo	31,22
Kežmarok	31,39	Kežmarok	26,46
Sabinov	29,08	Sabinov	25,66
Tvrdošín	28,30	Stará Ľubovňa	24,16
Stará Ľubovňa	27,93	Tvrdošín	23,03
Senec	27,31	Vranov nad Topľou	21,90
Vranov nad Topľou	26,44	Bardejov	20,51
Bytča	25,72	Levoča	20,43
Košice okolie	25,45	Košice okolie	19,99
Bardejov	25,26	Bytča	19,75

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Tab. 5.9: Okresy Slovenska s najmenším podielom úplných rodín so závislými deťmi v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Bratislava I	10,70	Bratislava I	7,23
Bratislava II	13,79	Bratislava V	7,85
Medzilaborce	14,11	Bratislava II	8,74
Bratislava V	14,60	Bratislava III	8,94
Bratislava III	14,69	Komárno	10,70
Komárno	15,38	Košice III	11,03
Poltár	15,93	Medzilaborce	11,38
Košice I	15,97	Myjava	11,45
Veľký Krtíš	16,05	Veľký Krtíš	11,85
Myjava	16,10	Bratislava IV	11,87

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Do roku 2030 možno očakávať, že sa táto oblasť výrazne rozšíri a k okresom s podielom úplných rodín so závislými deťmi od 13 do 19 % budú patriť aj okresy celého západoslovenského regiónu, okrem okresu Senec a okresy na krajnom východe (spolu 57 okresov SR). Menej ako 13 % sa očakáva v troch okresoch – Bratislava I (10,5 %), Bratislava II (12,7 %) a Medzilaborce (12,3 %). Územie tvorené okresmi s podielom úplných rodín s deťmi sa oproti roku 2021 zmenší a budú sem patriť len okresy Kysúc a Oravy a okresy na severe východoslovenského regiónu s presahom do jeho centrálnej časti vrátane okresu Košice okolie. Iba okres Námestovo s podielom 34,2 % si aj v roku 2030 udrží svoje vedúce postavenie okresu s najvyšším podielom úplných rodín so závislými deťmi. Do roku 2040 sa však očakáva, že aj v ňom dôjde k zníženiu podielu úplných rodín so závislými deťmi na 31,2 %. Druhým v poradí, s podielom 26,5 %, by mal byť okres Kežmarok a na treťom mieste okres Sabinov s podielom 25,7 %. Všetky zvyšné okresy Slovenska budú mať v roku 2040 podiel týchto domácností nižší. Do desiatky okresov s najvyšším podielom pribudne do roku 2040 okres Levoča (20,4 %), ktorý nahradí okres Senec z roku 2021 (tab. 5.9). Aj v roku 2040

by sa mal podiel úplných rodín so závislými deťmi v okresoch SR najčastejšie pohybovať medzi 13 až 19 %, ich počet sa však v porovnaní s rokom 2030 zníži na 44. Výrazne však pribudne okresov s podielom ešte nižším, od 7 do 13 %, a to z 3 na 24, nachádzajúcich sa prevažne na juhu Slovenska a v centrálnej časti stredného Slovenska (napr. Brezno, Banská Bystrica, Žiar nad Hronom). Kým v roku 2021 ani jeden okres Slovenska nedosahoval podiel úplných rodín so závislými deťmi pod 10 %, v roku 2040 sa to očakáva v štyroch okresoch (všetko okresy hlavného mesta Bratislava s výnimkou okresu Bratislava IV). Na konci prognózovaného obdobia, v porovnaní so stavom v roku 2021, sa vo viac ako polovici okresov Slovenska (41 okresov) očakáva zníženie podielu úplných rodín so závislými deťmi minimálne o 5 p. b., najviac v okrese Senec (o 11 p. b.).

Pri porovnaní výsledkov sčítania v roku 202 s predpokladaným vývojom do roku 2040 sa najviac zníži počet úplných rodín so závislými deťmi v okrese Bratislava V, a to o takmer polovicu (46,7 %). O viac ako tretinu by mal ich počet klesnúť v okresoch Partizánske, Bratislava II, Košice III a IV, Prievidza, Topoľčany, Banská Bystrica, Nové Zámky a Myjava. Okresom s minimálnym úbytkom by mal byť podľa predpokladov stredného scenára okres Gelnica, Košice okolie a Stará Ľubovňa. Len v troch okresoch Sabinov, Kežmarok, Námestovo, sa očakáva, aj keď veľmi nízky, prírastok počtu úplných rodín so závislými deťmi (tab. 5.10).

Zo všetkých okresov Slovenska sa v okrese Bratislava V očakáva, že medzi rokmi 2021 a 2040 dôjde k najvyššiemu úbytku počtu úplných rodín so závislými deťmi

Tab. 5.10. Okresy Slovenska s najvyšším a najnižším úbytkom a s prírastkom úplných rodín so závislými deťmi medzi rokom 2021 a 2040 (%)

Okres	Najvyšší úbytok	Okres	Najnižší úbytok / prírastok
Bratislava V	-46,56	Gelnica	-0,95
Košice III	-36,97	Košice okolie	-1,61
Myjava	-35,99	Stará Ľubovňa	-2,18
Nové Zámky	-35,53	Spišská Nová Ves	-7,27
Banská Bystrica	-35,45	Vranov nad Topľou	-8,74
Topoľčany	-35,03	Levoča	-9,51
Prievidza	-34,61	Senec	-11,61
Košice IV	-34,49	Sabinov	4,11
Bratislava II	-34,42	Kežmarok	2,97
Partizánske	-34,11	Námestovo	2,01

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

5.2.2 Neúplné rodinné domácnosti

V budúcom vývoji počtu neúplných rodín v okresoch SR sa podľa stredného scenára očakáva, že dôjde k znižovaniu ich váhy na celkovom počte cenзовých domácností. Medzi okresmi SR však existujú a aj v nasledujúcich rokoch budú rozdiely vo vývoji neúplných rodín, na čom sa podieľajú najmä rozdiely v úrovni sobášnosti a rozvodovosti, ale aj rozdiely v úmrtnosti mužov a žien. S veľkou pravdepodobnosťou počet neúplných rodín ovplyvňuje aj počet kohabitácií, ktoré, pokiaľ nie sú deklarované, často v evidencii figurujú práve ako neúplné rodiny (Šprocha, Vaňo, Bleha, 2014).

Podľa výsledkov posledného sčítania v roku 2021 patrili do desiatky okresov s najväčším zastúpením neúplných rodín v rámci všetkých cenзовých domácností na čele s okresom Revúca (19,3 %), okresy Spišská Nová Ves, Gelnica, Rimavská Sobota, Rožňava, Lučenec. Uvedené okresy tvorili spolu väčší ucelený geografický útvar v južnej časti stredného a východného Slovenska. Podielom neúplných rodín na podobnej úrovni (nad 17 %) sa ďalej vyznačovali okresy Kysucké Nové Mesto a Čadca na severe Slovenska, ďalej samostatne ležiace okresy Trebišov, Banská Štiavnica a okres Komárno, ktoré bolo na 11. mieste v rebríčku (tab. 5.11, obr. 5.20). Najviac okresov sa vyznačovalo podielom neúplných rodín od 15 do 17 % (45 okresov).

Tab. 5.11: Okresy Slovenska s najväčším podielom neúplných rodín v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Revúca	19,36	Gelnica	17,57
Spišská Nová Ves	19,20	Spišská Nová Ves	16,91
Gelnica	19,18	Revúca	16,42
Rimavská Sobota	18,87	Rimavská Sobota	15,90
Rožňava	18,59	Rožňava	15,81
Trebišov	18,33	Trebišov	15,54
Lučenec	17,88	Kysucké Nové Mesto	14,98
Kysucké Nové Mesto	17,65	Banská Štiavnica	14,88
Banská Štiavnica	17,62	Lučenec	14,81
Čadca	17,27	Sabinov	14,68

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Tab. 5.12: Okresy Slovenska s najmenším podielom neúplných rodín v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Bratislava I	10,28	Bratislava I	9,44
Bratislava III	10,73	Bratislava III	9,81
Bratislava II	12,07	Bratislava II	11,02
Bratislava IV	12,50	Senec	11,08
Senec	12,97	Svidník	11,10
Bratislava V	13,12	Bratislava IV	11,11
Svidník	13,53	Bratislava V	11,32
Košice I	13,67	Košice I	11,59
Trnava	13,80	Trnava	11,71
Trenčín	13,88	Ilava	11,72

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Na opačnom konci rebríčka sa nachádzali okresy Bratislava I a III s podielom neúplných rodín tesne nad úrovňou 10 %. Okrem nich sa v desiatke okresov s najnižším podielom týchto domácností nachádzali zvyšné bratislavské okresy, susedné okresy Senec a Trnava, ďalej okres Trenčín, Košice I a Svidník (tab. 5.12).

V roku 2030 je možné očakávať, že v zastúpení neúplných rodín v rámci cenзовých domácností dôjde v okresoch Slovenska k významným zmenám, ktoré sa prejavujú aj na ich

geografickom rozložení (obr. 5.20). Iba v okresoch na území hlavného mesta sa váha neúplných rodín v zásade nezmení, resp. mierne vzrastie (o 0,1 – 0,8 p. b. v porovnaní s rokom 2021). Vo všetkých ostatných okresoch SR sa očakáva jej zníženie. Zo skupiny okresov s najvyšším podielom (viac ako 17 %) vypadnú okresy Komárno, Banská Štiavnica, Lučenec, Trebišov, Čadca a Kysucké Nové Mesto. Počet okresov s podielom neúplných rodín od 15 do 17 % sa pravdepodobne zníži na 24 a počet okresov s podielom od 13 do 15 % vzrastie na 47.

Znižovanie podielu neúplných rodín bude pokračovať až do konca prognózovaného obdobia. Z pomerne rozsiahleho geografického útvaru okresov s najvyšším podielom neúplných rodín, zostane len solitér – okres Gelnica, v ktorom ako jedinom prekročí 17 % (tab. 5.11 a obr. 5.20). Z pôvodnej desiatky okresov s najvyšším podielom vypadne okres Čadca, ktorý nahradí okres Sabinov. Počet okresov s podielom neúplných rodín od 15 do 17 % sa zníži na 5, s podielom od 13 do 15 % sa zníži na 40. Naopak vzrastie počet okresov s podielom od 11 do 13 %, a to na 31. Menej ako 11 % z celkového počtu cenзовých domácností by mali tvoriť neúplné domácnosti len v okrese Bratislava I a III, tak ako tomu bolo v roku 2021. Desiatku okresov s najnižším podielom neúplných rodín budú podľa prognózy v roku 2040 tvoriť tie isté okresy ako v roku 2021, s výnimkou okresu Trenčín, ktorý nahradí okres Ilava (tab. 5.12, obr. 5.20). Za celé prognózované obdobie sa podiel neúplných rodín zníži maximálne o 3 p. b., a to v okresoch na juhu Slovenska – Komárno, Dunajská Streda, Nové Zámky, Levice, ďalej v okresoch Lučenec a Veľký Krtíš, Senica a Medzilaborce.

Medzi rokmi 2021 a 2040 sa očakáva zníženie počtu neúplných rodín v 71 okresoch Slovenska. Najvyšší úbytok možno predpokladať v okresoch Myjava, Nové Zámky a Prievidza (približne o štvrtinu) a ďalej v okresoch Medzilaborce, Levice, Topoľčany, Partizánske, Komárno, Šaľa a Veľký Krtíš (22 – 24 %). Len v deviatich okresoch SR sa predpokladá, že dôjde k zvýšeniu počtu neúplných rodín. S výrazným náskokom prírastku neúplných rodín vo výške 27 % v okrese Senec, pred zvyšnými okresmi Kežmarok, Košice okolie, Sabinov, Bratislava I a III, Námestovo a Gelnica, v ktorých by sa očakávané zvýšenie malo pohybovať medzi 0,7 – 9,6 %.

(tab. 5.13).

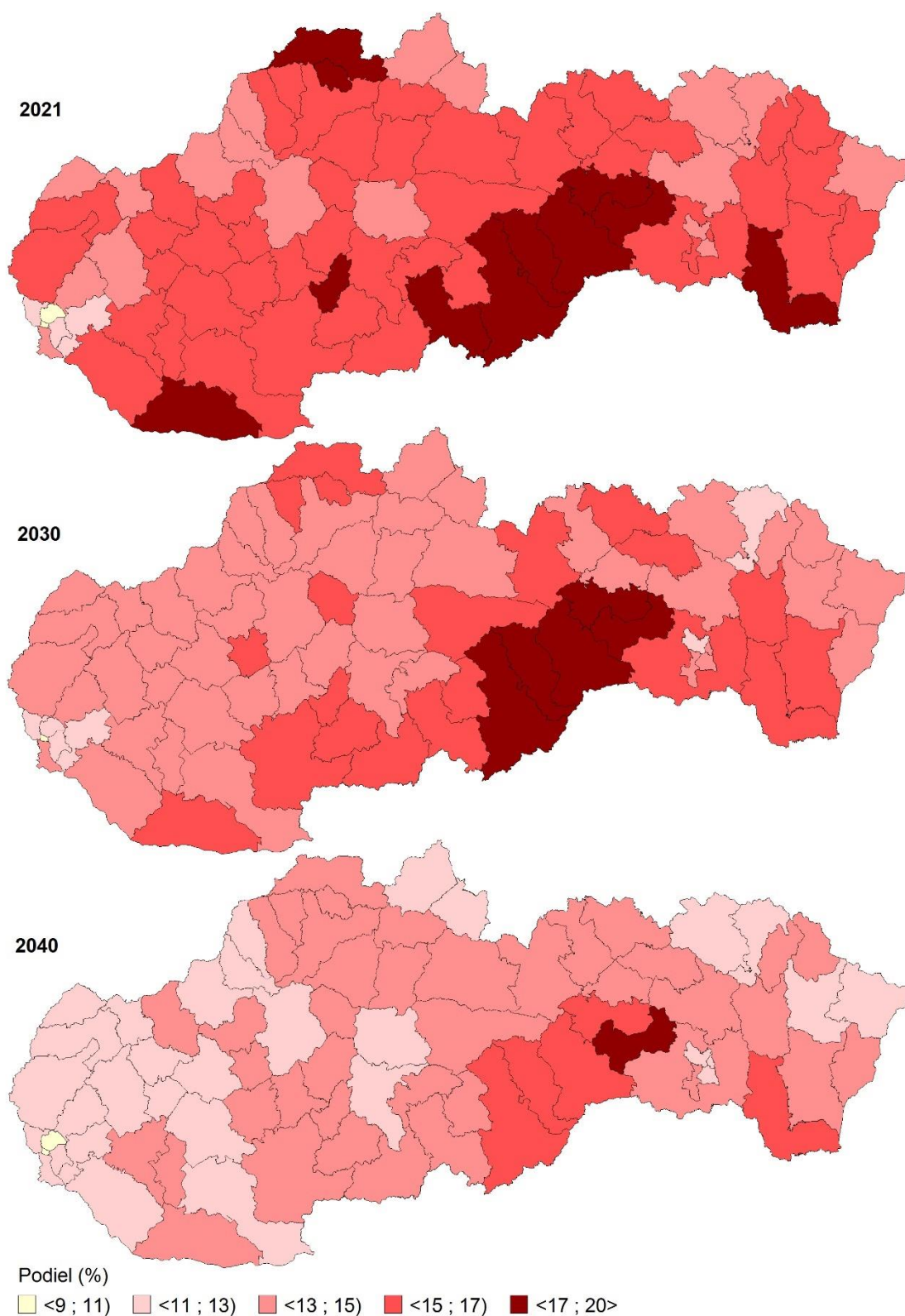
Tab. 5.13: Okresy Slovenska s najvyšším a najnižším úbytkom a prírastkom neúplných rodín medzi rokom 2021 a 2040 (%)

Okres	Najvyšší úbytok	Okres	Prírastok / najnižší úbytok
Myjava	-26,63	Senec	26,95
Nové Zámky	-25,94	Kežmarok	9,62
Prievidza	-24,62	Košice okolie	8,65
Medzilaborce	-24,40	Sabinov	5,82
Levice	-24,27	Bratislava III	5,15
Topoľčany	-24,25	Námestovo	3,98
Partizánske	-24,02	Bratislava I	0,68
Komárno	-23,63	Gelnica	0,67
Šaľa	-23,32	Stará Ľubovňa	-1,59
Veľký Krtíš	-22,26	Spišská Nová Ves	-2,65

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Obr. 5.20: Podiel neúplných rodinných domácností v okresoch SR v rokoch 2021, 2030 a 2040

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Podľa výsledkov prognózy sa bude vo väčšine okresov Slovenska znižovať zastúpenie neúplných rodín bez i so závislými deťmi, pričom vyššia intenzita znižovania sa predpokladá v prípade domácností so závislými deťmi.

V roku 2021 tvorili v okresoch SR neúplné rodiny bez závislých detí od 4,7 do 9,2 % z celkového počtu cenзовých domácností. Medzi desať okresov s najvyšším zastúpením neúplných rodín bez závislých detí na celkovom počte cenзовých domácností, patrili okresy Čadca, Komárno, Partizánske, Kysucké Nové Mesto, Turčianske Teplice, Detva, Zlaté Moravce, Brezno, Krupina a Ružomberok (tab. 5.14).

Tab. 5.14: Okresy Slovenska s najväčším podielom neúplných rodín bez závislých detí v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Čadca	9,22	Čadca	8,42
Komárno	9,11	Kysucké Nové Mesto	8,39
Partizánske	8,95	Turčianske Teplice	8,17
Kysucké Nové Mesto	8,94	Ružomberok	8,17
Turčianske Teplice	8,92	Zlaté Moravce	8,13
Detva	8,85	Partizánske	8,10
Zlaté Moravce	8,84	Komárno	8,05
Brezno	8,77	Detva	8,05
Krupina	8,70	Krupina	8,05
Ružomberok	8,66	Banská Štiavnica	8,01

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Tab. 5.15: Okresy Slovenska s najmenším podielom neúplných rodín bez závislých detí v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Bratislava I	4,74	Bratislava I	5,36
Bratislava III	4,98	Bratislava III	5,96
Senec	5,14	Senec	6,04
Bratislava II	5,83	Košice I	6,45
Bratislava IV	6,20	Sabinov	6,62
Košice I	6,46	Svidník	6,64
Sabinov	6,68	Bratislava II	6,79
Pezinok	6,74	Bratislava IV	6,82
Malacky	6,78	Námestovo	6,89
Námestovo	6,96	Stará Ľubovňa	6,89

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

K okresom s podielom neúplných rodín bez závislých detí 8,5 % a viac patrili ďalej aj Nové Zámky, Považská Bystrica, Poltár, Rimavská Sobota, Banská Štiavnica, Lučenec a Veľký Krtíš. Najviac okresov Slovenska sa vyznačovalo podielom neúplných rodín bez závislých detí v intervale 7,5 – 8,5 % (spolu 35 okresov). Okresy s nižším podielom neúplných rodín bez závislých detí od 6,5 – 7,5 % sa nachádzali najmä na území Bratislavského, Trnavského

kraja a oboch krajov východoslovenského regiónu s výnimkou okresov krajného východu a okresov Vranov nad Topľou a Trebišov (obr. 5.21). Menej ako 5,5 % vykazovali len 3 okresy, a to Bratislava I a III a susedný Senec. Desiatku okresov s najnižším podielom neúplných rodín bez detí dopĺňali v roku 2021 okresy Bratislava II a IV, Košice I, Sabinov, Pezinok, Malacký a Námestovo (tab. 5.15)

Z obrázka č. 5.21 je zrejmé, že v roku 2030 z okresov s podielom neúplných rodín bez závislých detí minimálne 8,5 % zostane len polovica (Banská Štiavnica, Ružomberok, Zlaté Moravce, Detva, Turčianske Teplice, Partizánske, Komárno, Kysucké Nové Mesto a Čadca), pričom k 9 % sa tesne priblížia len posledné dva z vymenovaných okresov. Počet okresov s podielom neúplných rodín bez závislých detí od 7,5 do 8,5 % vzrastie na 41. Na konci prognózovaného obdobia sa v žiadnom z okresov SR neočakáva podiel tohto typu domácností nad 8,5 %. Z prvej desiatky vypadne okres Brezno, ktorý nahradí okres Banská Štiavnica. Zníži sa počet okresov s podielom neúplných rodín bez závislých detí od 7,5 do 8,5 % na 34. Naopak vzrastie počet okresov s podielom neúplných rodín bez závislých detí medzi 6,5 – 7,5 %, ktoré budú v roku 2040 tvoriť polovicu územia Slovenska (39 okresov). Len v šiestich okresoch – Bratislava I, Senec, Bratislava III, Košice I, Svidník a Sabinov sa očakáva podiel týchto domácností pod úroveň 6,5 %, v okrese Bratislava I, ktorý si svoje vedúce postavenie okresu s najnižším podielom neúplných rodín bez závislých detí obháji, pod 5,5 % (tab. 5.15). Počas prognózovaného obdobia je predpoklad, že podiel neúplných rodín bez závislých detí v okresoch SR klesne len mierne, maximálne o 1 p. b. (okresy Brezno a Komárno). Len v siedmich okresoch Slovenska sa očakáva len veľmi mierny nárast podielu o 0,1 – 0,9 p. b., a to vo všetkých okresoch hlavného mesta Bratislavy, v susediacom okrese Senec a v okrese Košice IV.

Porovnaním výsledkov prognózy vývoja cenзовých domácností do roku 2040 s výsledkami sčítania v roku 2021, je možné očakávať zníženie počtu neúplných rodín bez závislých detí v 57 okresoch Slovenska. Najviac, o 15 až 19 %, sa očakáva úbytok neúplných rodín v okresoch situovaných najmä na juhu Slovenska – Komárno, Šaľa Nové Zámky, Levice, na západe v okresoch Prievidza, Partizánske a Topoľčany, v okresoch Detva a Veľký Krtíš a v okrese Myjava (tab. 5.16).

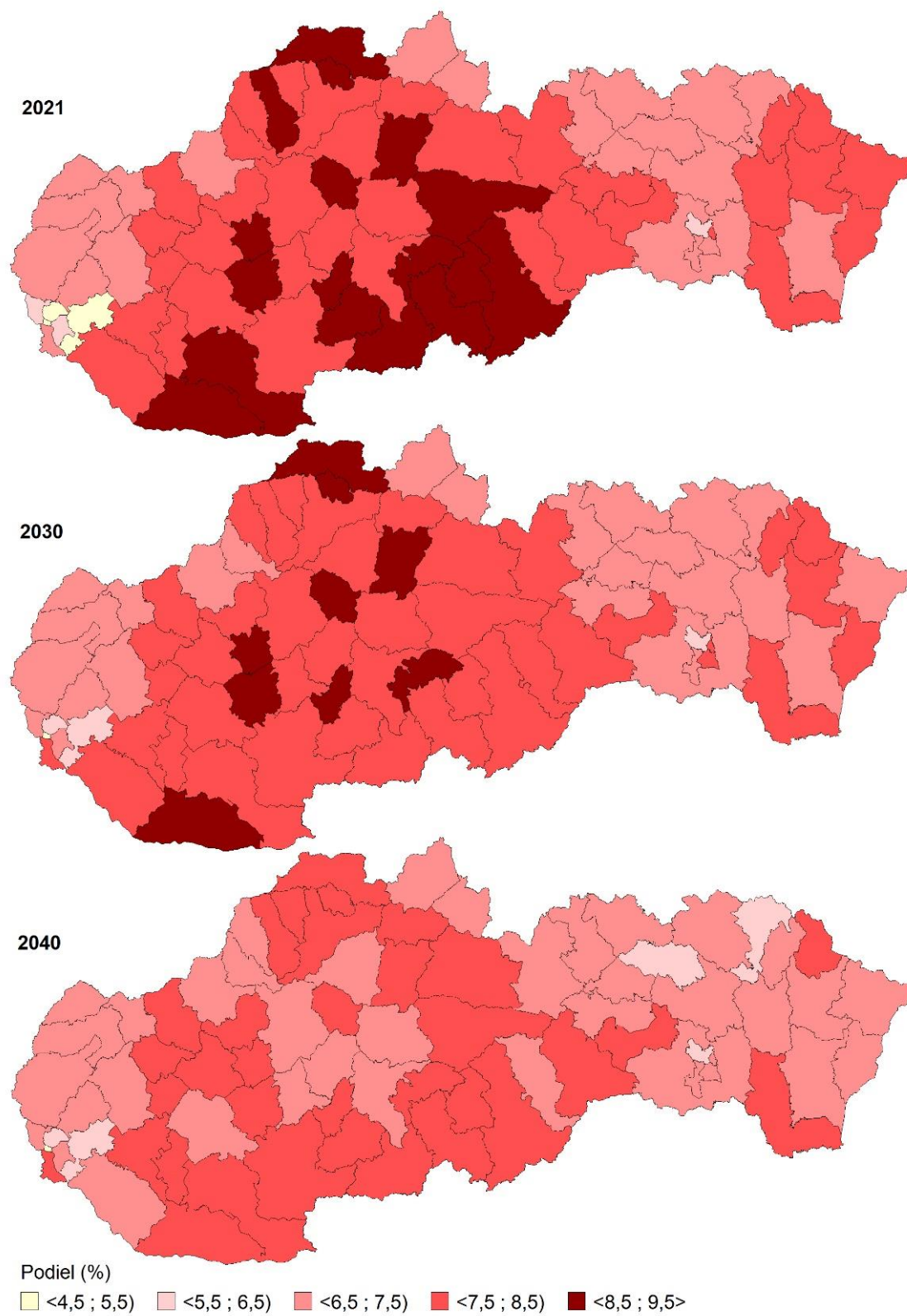
Tab. 5.16: Okresy Slovenska s najvyšším prírastkom a úbytkom neúplných rodín bez závislých detí medzi rokom 2021 a 2040 (%)

Okres	Najvyšší prírastok	Okres	Najvyšší úbytok
Senec	66,87	Myjava	-18,95
Bratislava III	35,70	Nové Zámky	-18,88
Bratislava I	23,33	Levice	-17,65
Kežmarok	17,60	Prievidza	-16,76
Košice okolie	17,26	Partizánske	-16,50
Bratislava II	16,84	Komárno	-16,21
Námestovo	14,92	Šaľa	-16,08
Sabinov	13,83	Topoľčany	-15,61
Bratislava IV	9,80	Detva	-15,05
Malacký	8,56	Veľký Krtíš	-15,04

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Obr. 5.21 Podiel neúplných rodinných domácností bez závislých detí v okresoch SR v rokoch 2021, 2030 a 2040

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Zvýšenie počtu neúplných rodín bez závislých detí sa očakáva v 22 okresoch Slovenska, najviac o takmer 67 % v okrese Senec, o viac ako tretinu v okrese Bratislava III (o 35,7 %) a o necelú štvrtinu v okrese Bratislava I (o 23,3 %). Vo zvyšných 19 okresoch by sa mal prírastok počtu neúplných rodín bez závislých detí pohybovať od 0,6 % v okrese Michalovce do 17,6 % v okrese Kežmarok.

Výsledky prognózy naznačujú, že v prípade neúplných rodín so závislými deťmi možno v budúcnosti očakávať významnejší pokles ich zastúpenia v rámci cenзовých domácností, ako u neúplných rodín bez závislých detí. V roku 2021 sa ich váha na celkovom počte cenзовých domácností pohybovala od 11,5 % v okrese Spišská Nová Ves do 5,5 % v okrese Bratislava I. Podiel neúplných rodín so závislými deťmi viac ako 11 % mal aj okres Revúca a tesne pod touto hranicou okres Gelnica. Na úrovni 10 % bolo zastúpenie týchto domácností v troch okresoch SR - Rimavská Sobota, Rožňava a Trebišov (tab. 5.17).

Tab. 5.17: Okresy Slovenska s najväčším podielom neúplných rodín so závislými deťmi v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Spišská Nová Ves	11,60	Gelnica	9,94
Revúca	11,16	Spišská Nová Ves	9,76
Gelnica	10,97	Revúca	8,99
Rimavská Sobota	10,32	Sabinov	8,24
Rožňava	10,11	Rimavská Sobota	8,18
Trebišov	10,08	Rožňava	8,03
Sabinov	9,81	Trebišov	7,91
Košice okolie	9,50	Košice okolie	7,64
Stará Ľubovňa	9,39	Stará Ľubovňa	7,55
Lučenec	9,31	Kežmarok	7,35

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Tab. 5.18: Okresy Slovenska s najmenším podielom neúplných rodín so závislými deťmi v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Bratislava I	5,55	Banská Bystrica	4,86
Bratislava III	5,76	Trenčín	4,84
Bratislava V	6,15	Prievidza	4,83
Bratislava II	6,24	Ilava	4,72
Bratislava IV	6,30	Trnava	4,71
Svidník	6,54	Bratislava IV	4,54
Trnava	6,60	Bratislava II	4,43
Trenčín	6,66	Bratislava I	4,10
Ilava	6,66	Bratislava III	3,93
Púchov	6,80	Bratislava V	3,80

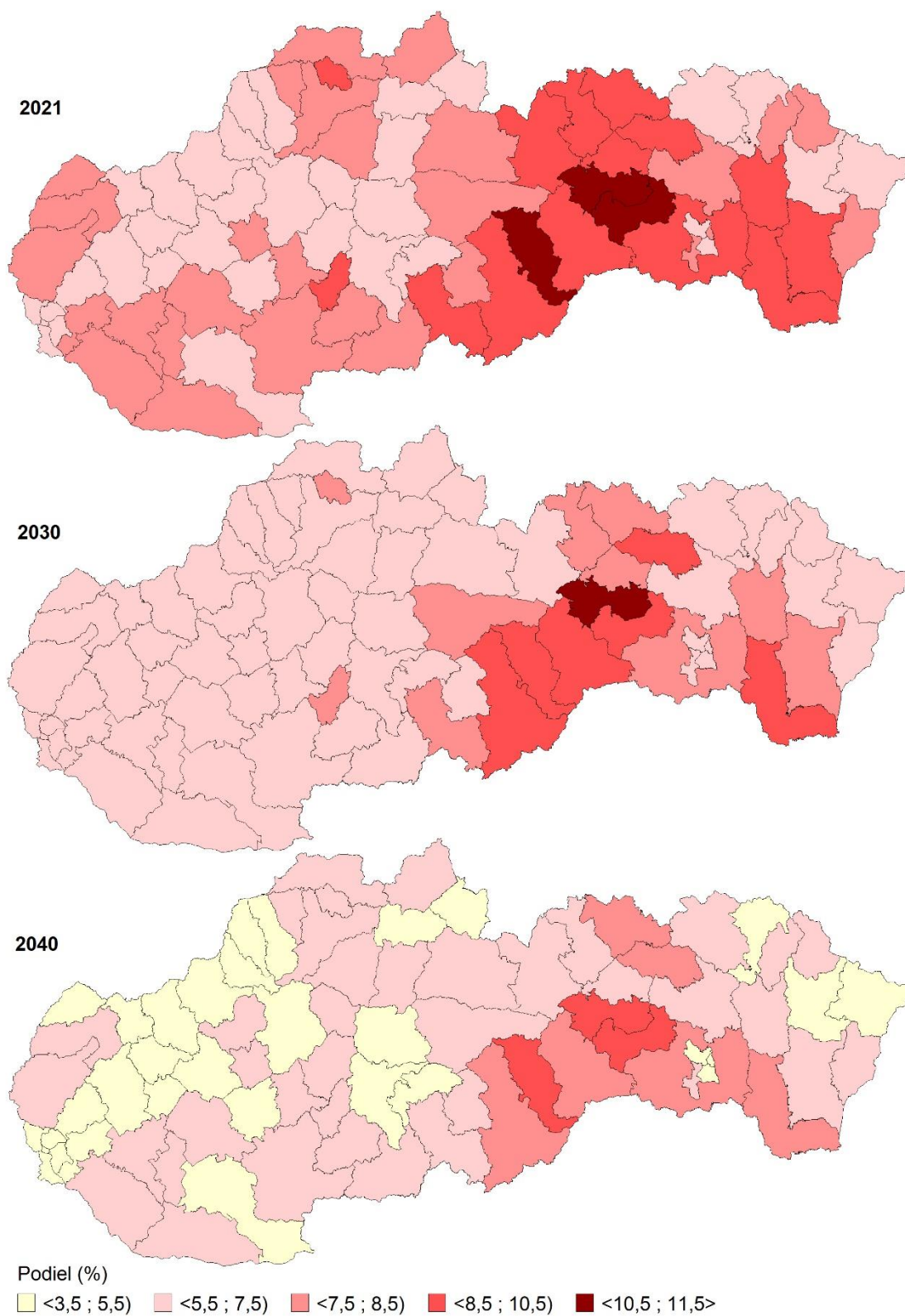
Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Z geografického pohľadu okresy s vyšším podielom neúplných rodín so závislými deťmi (8,5 % a viac) sa nachádzali najmä v krajoch východoslovenského regiónu, s výnimkou okresov krajného východu a na juhu Banskobystrického kraja (spomínaný okres Revúca a susedný okres Rimavská Sobota). Na zvyšku územia SR to boli len dva solitérne ležiace okresy Banská Štiavnica a Kysucké Nové Mesto (obr. 5.22). Najmenej boli neúplné rodiny so závislými deťmi zastúpené v okresoch hlavného mesta Bratislava, ďalej v okresoch Svidník, Trnava a na Považí v okresoch Trenčín, Ilava a Púchov (tab. 5.18). Pri naplnení predpokladov stredného scenára prognózy by sa malo v roku 2030 rozpätie intervalu váhy neúplných rodín so závislými deťmi v rámci všetkých cenзовých domácností v okresoch Slovenska pohybovať od 5,5 % v okrese Bratislava III do 10,5 % v okrese Spišská Nová Ves. Celý západoslovenský a podstatná časť stredoslovenského regiónu by mali tvoriť okresy s podielom neúplných rodín so závislými deťmi menej ako 7,5 %. Výnimkou budú okresy Bytča, Banská Štiavnica a Lučenec, v ktorých však tiež dôjde k poklesu pod hranicu 8,5 % (obr. 5.22). Zníženie podielu neúplných rodín so závislými deťmi sa očakáva aj v okresoch východoslovenského regiónu. Z kompaktného a pomerne rozsiahleho zoskupenia okresov s vyšším zastúpením týchto domácností zostane len izolovaný okres Spišská Nová Ves a okresy Sabinov, Trebišov, Gelnica a v južnej časti okres Rožňava so susednými okresmi Revúca a Rimavská Sobota s podielom 8,8 – 10,3 %. Viac ako tri štvrtiny územia Slovenska (spolu 62 okresov) by malo mať v roku 2030 podiel neúplných rodín medzi 5,5 – 7,5 % (obr. 5.22).

Do roku 2040 ani jeden z okresov SR nedosiahne 10% podiel neúplných rodín so závislými deťmi. Najviac bude tento typ domácnosti zastúpený v okrese Gelnica (9,9 %), ktorý sa z 3. miesta v roku 2021 presunie na vedúcu pozíciu a nahradí tak okres Spišská Nová Ves. Z prvej desiatky okresov s najvyšším podielom neúplných rodín s deťmi vypadne okres Lučenec, ktorý nahradí okres Kežmarok (tab. 5.17). Z pomerne rozsiahleho geografického útvaru okresov s najvyšším podielom neúplných rodín so závislými deťmi zostane len torzo – okresy Gelnica, Spišská Nová Ves a Revúca (9 – 9,9 %). Len v šiestich okresoch SR sa očakáva, že dosiahnu zastúpenie neúplných rodín s deťmi v rámci všetkých cenзовých domácností na úrovni medzi 7,5 – 8,5 %. Pôjde o okresy Sabinov, Rimavská Sobota, Rožňava, Trebišov, Košice okolie a Stará Ľubovňa. Počet okresov s podielom neúplných rodín s deťmi v intervale 5,5 – 7,5 % síce klesne na 42 (v porovnaní s rokom 2030), no naopak pribudne 33 okresov s ešte nižším podielom od 3,8 do 5,5 % (obr. 5.22). K okresom s najnižším zastúpením neúplných rodín s deťmi (menej ako 5,5 %) budú naďalej patriť okresy na území hlavného mesta Bratislavy a okresy Trnava, Ilava, Trenčín, ku ktorým pribudnú Banská Bystrica a Prievidza (tab. 5.18). Z obrázka 5.22 je vidieť, že okresy s nízkym zastúpením budú prevažne v západnej a juhozápadnej časti SR (oblasť Považia, celý Bratislavský kraj). Na juhu Slovenska len samostatne ležiaci okres Nové Zámky, na severe okresy Tvrdošín, Námestovo, v centrálnej časti stredného Slovenska okresy Detva, Zvolen, Banská Bystrica, okresy Košice III a IV a nakoniec na krajnom východe Snina, Humenné a Svidník.

Obr. 5.22: Podiel neúplných rodinných domácností so závislými deťmi v okresoch SR v rokoch 2021, 2030 a 2040

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Zastúpenie neúplných rodín s deťmi na celkovom počte cenзовých domácností sa v najbližších rokoch bude znižovať, a to vo všetkých okresoch Slovenska. Do roku 2040 sa očakáva pokles ich podielu minimálne o 1 p. b. (okresy Brezno, Kežmarok a Gelnica) a maximálne o 2,5 p. b. (okresy Senec a Dunajská Streda) v porovnaní s úrovňou v roku 2021. Medzi rokmi 2021 a 2040 by mal klesnúť počet neúplných rodín so závislými deťmi vo všetkých okresoch SR s výnimkou troch – Kežmarok, Košice okolie a Senec. V spomínaných okresoch je predpoklad, že sa ich počet zvýši, aj keď len minimálne o 0,1 – 1,1 %. Úbytok počtu neúplných rodín s deťmi by sa mal vo zvyšných okresoch pohybovať od 38,6 % v okrese Bratislava V do 1 % v okrese Gelnica. Úbytok neúplných rodín s deťmi o tretinu je možné očakávať aj v okresoch Myjava, Topoľčany, Nové Zámky, Prievidza, Medzilaborce, Banská Bystrica, Partizánske, Ilava a Komárno (tab. 5.19)

Tab. 5.19: Okresy Slovenska s najvyšším a najnižším úbytkom a prírastkom neúplných rodín so závislými deťmi medzi rokom 2021 a 2040 (%)

Okres	Najvyšší úbytok	Okres	Prírastok / najnižší úbytok
Bratislava V	-38,64	Kežmarok	1,12
Myjava	-35,02	Košice okolie	0,57
Topoľčany	-34,78	Senec	0,12
Nové Zámky	-34,53	Gelnica	-1,01
Medzilaborce	-34,21	Sabinov	-1,12
Prievidza	-34,10	Námestovo	-7,30
Banská Bystrica	-33,40	Spišská Nová Ves	-7,72
Partizánske	-33,32	Stará Ľubovňa	-9,26
Ilava	-32,87	Prešov	-12,02
Komárno	-32,72	Vranov nad Topľou	-12,72

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

5.2.3 Viacčlenné nerodinné domácnosti

Z regionálneho hľadiska sa vyšší výskyt domácností tohto typu viaže k regiónom s nižšou sobášnosťou a pôrodnosťou, vyššou rozvodovosťou a úmrtnosťou, ale aj k regiónom s nižšou životnou úrovňou a vyšším stupňom urbanizácie. Ich zastúpenie v rámci cenзовých domácností v okresoch Slovenska je dlhodobo nízke, stabilné a bez zásadných výkyvov vo vývoji.

V roku 2021 sa podiel nerodinných domácností v okresoch Slovenska pohyboval v intervale 1,5 až 3,8 % z celkového počtu cenзовých domácností. Na prvom mieste v rebríčku okresov s najvyšším podielom nerodinných domácností bol okres Gelnica s 3,8 %, ktorý spolu s okresmi Rožňava a Revúca tvoril výrazný kompaktný útvar okresov s podielom nerodinných domácností nad 3,5 %. Na takejto úrovni bol podiel nerodinných domácností už len v okrese Sobrance (tab. 5.20, obr. 5.23).

Medzi okresy s vyšším podielom nerodinných domácností (3 – 3,5 %) patrili v roku 2021 okresy ležiace prevažne na juhu Slovenska (Rimavská Sobota, Poltár, Trebišov a Košice okolie) a v centrálnej časti východoslovenského regiónu (Sabinov a Spišská Nová Ves). Najviac okresov sa vyznačovalo podielom nerodinných domácností od 2 do 2,5 % (spolu 36 okresov). Boli to okresy najmä v severnej časti stredoslovenského a východoslovenského

regiónu a v južnej časti západného Slovenska. Podiel nerodinných domácností nižší ako 2 % bol malo 22 okresov SR, situované najmä na západe SR. Najmenej, len 1,6 % týchto domácností bolo zaznamenaných v okrese Senec. K okresom s najnižším zastúpením viacčlenných nerodinných domácností patrili okresy hlavného mesta Bratislavy (Bratislava II, III a IV), Pezinok, Myjava, Trenčín, Banská Bystrica, Tvrdošín a Púchov (tab. 5.21).

Tab. 5.20: Okresy Slovenska s najväčším podielom viacčlenných nerodinných domácností v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Gelnica	3,86	Gelnica	3,71
Rožňava	3,61	Rožňava	3,42
Revúca	3,58	Revúca	3,35
Sobrance	3,57	Rimavská Sobota	3,32
Rimavská Sobota	3,52	Sobrance	3,21
Trebišov	3,32	Trebišov	3,08
Poltár	3,12	Košice okolie	3,02
Spišská Nová Ves	3,07	Sabinov	2,95
Sabinov	3,06	Kežmarok	2,92
Košice okolie	3,06	Poltár	2,89

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Tab. 5.21: Okresy Slovenska s najmenším podielom viacčlenných nerodinných domácností v roku 2021 a 2040 (%)

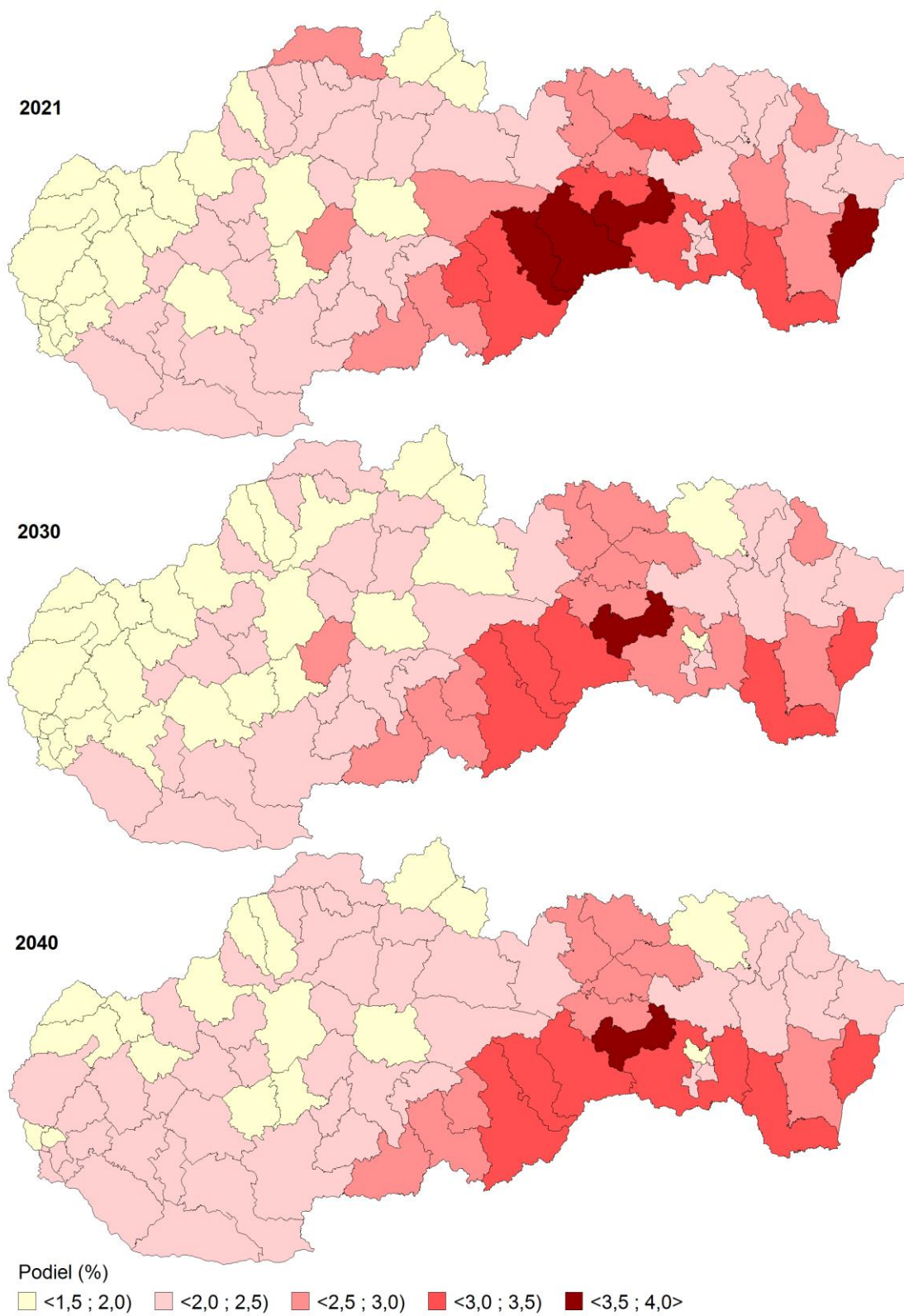
Okres	2021	Okres	2040
Senec	1,56	Námestovo	1,86
Bratislava IV	1,66	Senica	1,83
Bratislava III	1,66	Púchov	1,81
Myjava	1,67	Bratislava IV	1,79
Trenčín	1,69	Žarnovica	1,79
Banská Bystrica	1,72	Prievidza	1,75
Tvrdošín	1,78	Trenčín	1,74
Pezinok	1,78	Tvrdošín	1,71
Bratislava II	1,80	Banská Bystrica	1,70
Púchov	1,88	Myjava	1,67

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

V roku 2030 sa očakáva nárast počtu okresov s podielom nerodinných domácností do 2 % (spolu 29 okresov). Do tejto skupiny pribudnú okresy Galanta, Zlaté Moravce, Liptovský Mikuláš, Žilina, Zlaté Moravce, Považská Bystrica a na východe okresy Košice I. a Bardejov. Naopak zníži sa počet okresov s najvyšším podielom nerodinných domácností a iba v okrese Gelnica sa očakáva, že bude mať v roku 2030 podiel nerodinných domácností vyšší ako 3 % (obr. 5.23).

Obr. 5. 23: Podiel viacčlenných nerodinných domácností v okresoch SR v rokoch 2021, 2030 a 2040

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Do konca prognózovaného obdobia sa v zastúpení nerodinných domácností na celkovom počte cenзовých domácností neočakávajú žiadne zásadné zmeny. V roku 2040 by sa mal ich podiel v okresoch Slovenska pohybovať medzi 1,7 – 3,7 %. Okres Gelnica si svoje vedúce postavenie s podielom 3,7 % obháji. Na druhom a treťom mieste zostávajú okresy Rožňava a Revúca. Desiatku okresov s najvyšším podielom nerodinných domácností z roku 2021 opustí okres Spišská Nová Ves, ktorý nahradí okres tiež z východoslovenského regiónu, a to Kežmarok (tab. 5.20). Na opačnom konci rebríčka sa v poradí okresov podľa podielu nerodinných domácností očakávajú väčšie zmeny. Skupinu okresov s najnižšou váhou opustí okres Senec a jeho vedúcu pozíciu z roku 2021 nahradí okres Myjava. Skupinu opustia aj okresy Bratislava II, Bratislava III a Pezinok, ktoré nahradia okresy Žarnovica, Prievidza, Námestovo a Senica (tab. 5. 21). Na geografickom rozložení okresov podľa úrovne podielu nerodinných domácností sa na konci prognózovaného obdobia v zásade veľa nezmení. Okresy s vyššími hodnotami podielu (viac ako 3 %) sa nachádzajú na juhu Banskobystrického (okresy Revúca a Rimavská Sobota), ale najmä Košického kraja (Rožňava, Košice okolie, Gelnica, Trebišov a Sobrance). Podiel nerodinných domácností od 2,5 do 3 % sa očakáva v deviatich okresoch – Veľký Krtíš, Lučenec a Poltár na juhu, Kežmarok, Stará Ľubovňa, Spišská Nová Ves, Levoča, Sabinov a Michalovce. Podstatnú časť územia Slovenska budú tvoriť okresy s podielom nerodinných domácností od 2 do 2,5 % (spolu 46 okresov). Pôjde o okresy prevažne situované v západoslovenskom a stredoslovenskom regióne a na severovýchode Prešovského kraja (obr. 5.23).

Tab. 5.22: Okresy Slovenska s najvyšším prírastkom a úbytkom viacčlenných nerodinných domácností medzi rokom 2021 a 2040 (%)

Okres	Najvyšší prírastok	Okres	Najvyšší úbytok
Senec	90,43	Brezno	-25,26
Bratislava III	30,81	Medzilaborce	-23,89
Pezinok	26,32	Veľký Krtíš	-15,62
Bratislava I	24,87	Snina	-15,43
Košice okolie	23,21	Levice	-15,13
Malacky	20,82	Nové Zámky	-14,26
Kežmarok	20,40	Komárno	-13,16
Námestovo	17,53	Prievidza	-13,05
Bratislava II	15,20	Poltár	-12,64
Sabinov	13,41	Žiar nad Hronom	-12,63

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Ak by sa naplnili predpoklady stredného scenára prognózy v 52 okresoch Slovenska by sa mal v roku 2040, v porovnaní s rokom 2021, znížiť počet viacčlenných nerodinných domácností. Najvyššie prírastky domácností tohto typu sa očakávajú v okresoch najmä na území Bratislavského kraja (Senec, Bratislava II a III, Malacky, Pezinok). V okrese Senec sa očakáva zvýšenie počtu viacčlenných nerodinných domácností až o 90 % a vo zvyšných menovaných minimálne o 20 % (tab. 5.22). Najvyšší úbytok počtu viacčlenných nerodinných domácností by mal nastať v okrese Brezno (o 25 %) a Medzilaborce (o 24 %), no vo väčšine

okresov by sa mal predpokladaný úbytok počtu viacčlenných nerodinných domácností pohybovať od 0,6 do 10 %.

Napriek očakávaným zmenám v počte viacčlenných nerodinných domácností v okresoch Slovenska, budú zmeny v ich relatívnom zastúpení v rámci cenзовých domácností na konci roka 2040 len minimálne, na úrovni desiatín percentuálnych bodov (zníženie podielu od -0,1 do -0,7 p. b., resp. zvýšenie o 0,05 p. b. do 0,4 p. b.)

5.2.4 Domácnosti jednotlivcov

Podobne, ako na národnej úrovni, aj v regiónoch Slovenska predstavujú domácnosti jednotlivcov významný a dynamicky rastúci typ cenзовých domácností. Najvyšší podiel cenзовých domácností bol v roku 2021 vo všetkých okresoch hlavného mesta Bratislavy, pričom v okrese Bratislava I, II a III tvorili dominantný typ cenзовých domácností. Minimálne 40 % tvorili domácnosti jednotlivcov v mestských okresoch Košice I, II a IV. Z okresov mimo Bratislavského a Košického kraja patrili v roku 2021 medzi desiatku okresov s najvyšším podielom domácností jednotlivcov okresy Banská Bystrica a Medzilaborce (tab. 5.23).

Tab. 5.23: Okresy Slovenska s najväčším domácností jednotlivcov v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Bratislava I	59,90	Bratislava I	61,88
Bratislava III	54,49	Bratislava III	57,39
Bratislava II	53,62	Bratislava II	56,19
Bratislava V	47,18	Bratislava V	52,65
Bratislava IV	46,41	Bratislava IV	49,51
Košice I	45,38	Košice I	48,88
Košice IV	42,05	Košice IV	45,67
Košice II	40,12	Banská Bystrica	44,47
Banská Bystrica	39,02	Brezno	44,37
Medzilaborce	38,79	Komárno	44,23

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

V takmer polovici okresov SR (spolu 36 okresov) tvorili domácnosti jednotlivcov minimálne 35 % z celkového počtu cenзовých domácností. Okrem už spomínaných okresov to boli okresy situované najmä na západe Slovenska (okres Malacky a okresy na Považí), na juhu Slovenska (od Komárna po okres Lučenec a Poltár) a v centrálnej časti stredoslovenského regiónu okresy Žarnovica, Žiar nad Hronom, Zvolen, Banská Štiavnica, Brezno), v severnej časti okresy Martin a Liptovský Mikuláš a vo východnej časti Slovenska Rožňava a Sobrance (obr. 5.24).

Najnižší podiel domácností jednotlivcov je charakteristický pre okresy s vysokou úrovňou sobášnosti a pôrodnosti. Na prvom mieste v rebríčku okresov s najnižším zastúpením týchto domácností bol v roku 2021 okres Námestovo s 21,2 %, za ním, s menej ako štvrtinou domácností jednotlivcov, nasledovali okresy Sabinov, Stará Ľubovňa a Vranov nad Topľou (tab. 5.24). Z geografického pohľadu sú okresy s nízkym podielom domácností jednotlivcov

(menej ako 30 %) situované najmä na severe východného a stredného Slovenska, vrátane okresov Levoča, Spišská Nová Ves a Košice okolie (obr. 5.24).

Tab. 5.24: Okresy Slovenska s najmenším podielom domácností jednotlivcov v roku 2021 a 2040 (%)

Okres	2021	Okres	2040
Námestovo	21,17	Námestovo	26,12
Sabinov	23,80	Sabinov	27,41
Stará Ľubovňa	24,35	Stará Ľubovňa	29,03
Vranov nad Topľou	24,97	Vranov nad Topľou	29,66
Kežmarok	25,29	Kežmarok	29,87
Košice okolie	26,48	Košice okolie	31,80
Bardejov	26,67	Bardejov	31,83
Tvrdošín	27,25	Tvrdošín	32,01
Svidník	27,45	Levoča	33,30
Bytča	27,94	Svidník	33,33

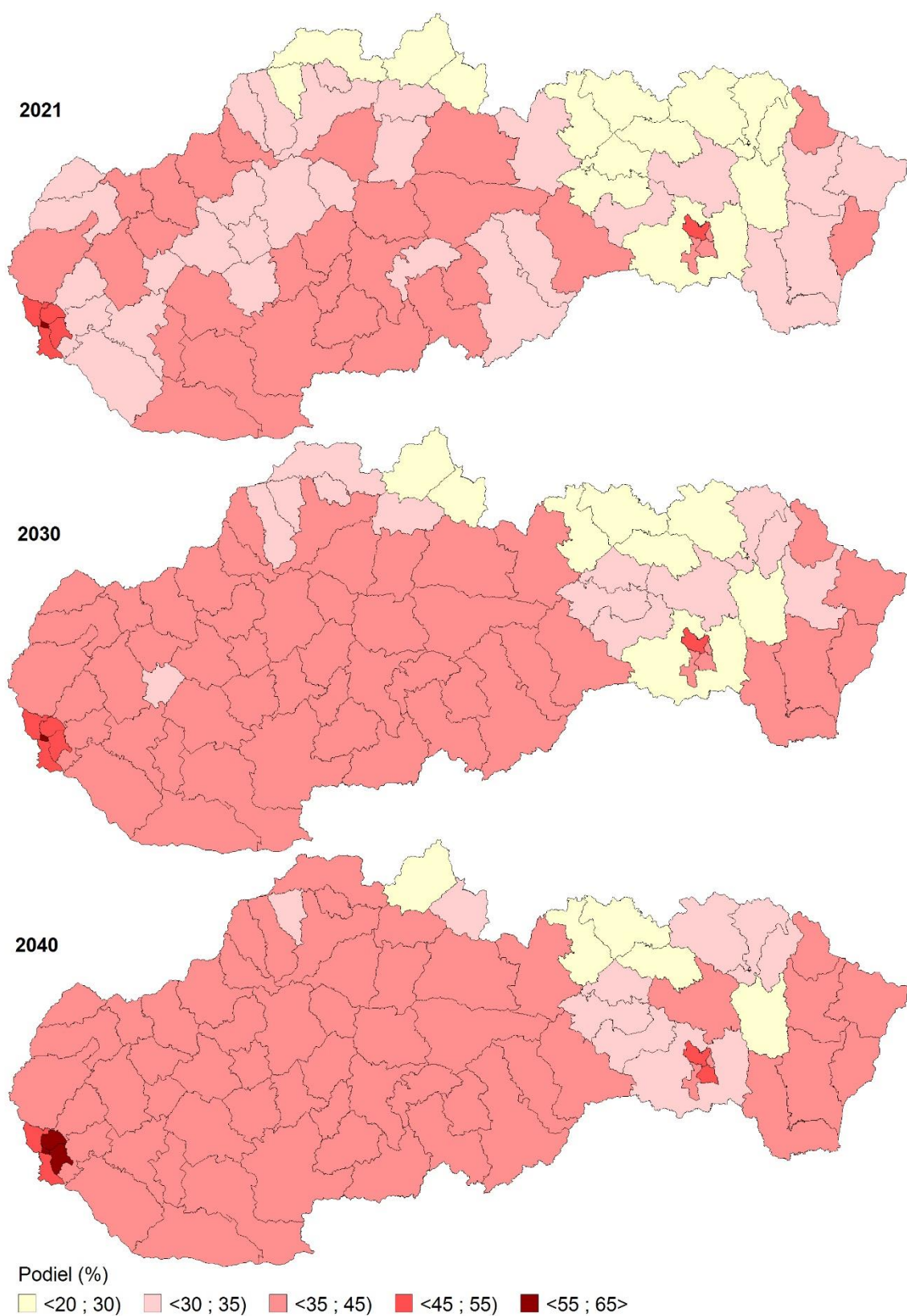
Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

V roku 2030 sa očakáva zvýšenie počtu okresov s podielom domácností jednotlivcov v rozmedzí 35 % a viac na 58. Ak dôjde k naplneniu predpokladov stredného scenára prognózy budú tieto okresy, s výnimkou okresu Hlohovec a okresov na severe Slovenska – Dolný Kubín, Kysucké Nové Mesto, Čadca, Považská Bystrica a Bytča, zaberať celé územie západného a stredného Slovenska. Z východoslovenského regiónu do tejto rozsiahlej skupiny okresov budú podľa prognózy patriť aj okresy Rožňava, Trebišov, Michalovce, Sobrance, Snina a Medzilaborce a Košice II a IV zo začiatku prognózovaného obdobia (obr. 5.24).

Do roku 2040 sa očakáva, že sa k okresom s podielom domácností jednotlivcov 35 % a viac pripoja okresy Hlohovec, Považská Bystrica, Dolný Kubín, Čadca, Kysucké Nové Mesto, Humenné a Prešov, čím ich počet vzrastie na 65. Z obrázka 5. 24 je zrejmé, že pôjde o rozsiahlu a celistvú oblasť celého západného a stredného Slovenska, okresov krajného východu a pozdĺž našej východnej štátnej hranice. Zvyšnú časť územia SR by mali tvoriť okresy s nižším zastúpením domácností tohto typu. Pôjde o solitérne stojace okresy Bytča, Tvrdošín a Námestovo v severnej časti Slovenska a zvyšok územia východného Slovenska. V okresoch hlavného mesta okrem, okresu Bratislava IV, budú domácnosti jednotlivcov v roku 2040 pravdepodobne tvoriť nadpolovičnú väčšinu. V okrese Bratislava I by mal ich podiel prekročiť 60 % (61, 9 %). Medzi desiatku okresov s najvyšším podielom domácností jednotlivcov by mali okrem bratislavských okresov naďalej patriť okresy Košice I a IV a Banská Bystrica, ďalej okresy Brezno a Komárno, ktoré nahradia okresy Medzilaborce a Košice II z roku 2021 (tab. 5.23). Okres Námestovo si s 26,1 % svoju pozíciu okresu s najnižším zastúpením domácností jednotlivcov pravdepodobne obháji aj v roku 2040. Podobne, ako aj okresy Sabinov, Stará Ľubovňa, Vranov nad Topľou a Kežmarok s podielom domácností jednotlivcov do 30 %.

Obr. 5. 23: Podiel domácnosti jednotlivcov v okresoch SR v rokoch 2021, 2030 a 2040

Pozn.: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Zdroj údajov: ŠÚ SR, SODB 2021; výpočty autorov

Počas prognózovaného obdobia sa očakáva, že váha domácností jednotlivcov vzrastie vo všetkých okresoch Slovenska, najviac v okrese Brezno, a to o 9,2 p. b na 44,4 % a v okresoch Čadca, Košice III, Snina, Veľký Krtíš, Pezinok, Topoľčany, Senica, Nové Zámky (o 6 – 6,5 p. b.).

V porovnaní so sčítaním v roku 2021 by mal do roku 2040 vzrásť počet domácností jednotlivcov najviac v okrese Senec, a to až o 73 % a v okrese Košice okolie o 50 %. Minimálne o tretinu sa počíta s nárastom počtu domácností jednotlivcov v okresoch Námestovo, Kežmarok, Sabinov a Stará Ľubovňa. Naopak len minimálne vzrastie počet domácností jednotlivcov v okrese Myjava (o 1,6 %) a do 5 % aj v okresoch Košice IV, Medzilaborce, Košice I a Žiar nad Hronom (tab. 5.25).

Tab. 5. 25: Okresy Slovenska s najvyšším prírastkom a úbytkom úplných rodín bez závislých detí medzi rokom 2021 a 2040 (%)

Okres	Najvyšší prírastok	Okres	Najnižší prírastok
Senec	73,04	Myjava	1,55
Košice okolie	50,22	Košice IV	2,37
Námestovo	47,86	Medzilaborce	2,43
Kežmarok	43,97	Košice I	4,01
Sabinov	35,64	Žiar nad Hronom	4,20
Stará Ľubovňa	34,59	Levice	6,31
Levoča	30,58	Šaľa	6,50
Vranov nad Topľou	30,57	Partizánske	6,71
Bytča	30,27	Nové Zámky	6,87
Pezinok	29,35	Poltár	7,27

Zdroj údajov: ŠÚSR SODB 2021, výpočty autorov

Poznámka: Údaje sú bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností a za rok 2021 aj bez domácností nezisteného typu

Záver

Rastový trend počtu domácností sa na Slovensku v najbližších rokoch udrží, no z dôvodu významných posunov v rodinnom a reprodukčnom správaní a tiež v kontexte nastupujúcich populačných úbytkov dôjde postupne k jeho zastaveniu a následnému obráteniu. Potvrdzujú to všetky vypracované projekčné scenáre. Odlišujú sa od seba len dynamikou a dĺžkou obdobia zvyšovania početnosti cenзовých domácností v blízkej budúcnosti a následným začiatkom a rozsahom poklesu. Najpriaznivejšia situácia by pritom nastala pri naplnení rodinného scenára. Počet cenзовých domácností by prestal v jeho prípade rásť až v druhej polovici 30. rokov, keď by prekročil hranicu 2,41 milióna. Následný pokles by bol tak otázkou len posledných prognózovaných rokov, a preto by nedošlo k výraznejšiemu úbytku do konca 2040. Naopak najhoršia z hľadiska vývoja početnosti cenзовých domácností by bola situácia, ktorá by nastala pri naplnení konštantného scenára. Rast by sa zastavil už v prvej polovici 30. rokov, bol by najmenej dynamický, keďže počty cenзовých domácností by len tesne prekročili hranicu 2,35 milióna. Súčasne s tým by nastupujúci pokles bol pomerne dynamický, čoho výsledkom by bol prepád v podstate na úroveň, ktorú Slovensko dosiahlo pri SODB 2021.

Zmeny v rodinnom a reprodukčnom správaní a najmä vplyv populačných úbytkov sú faktory, ktoré pôsobia značne diferencovane na potenciálny vývoj počtu cenзовých domácností aj na okresnej úrovni. Už v 20. rokoch sa dá očakávať pokles počtu cenзовých domácností v takmer polovici okresov Slovenska. Pôjde najmä o celky na západnom a strednom Slovensku. Naopak rastový trend by mal byť identifikovaný predovšetkým v priestore východného Slovenska s výnimkou krajného východu a mestských okresov Košíc, v zázemí hlavného mesta a na severe stredného Slovenska. Do konca prognózovaného obdobia v roku 2040 sa početnosť okresov s negatívnym vývojovým trendom zvýši. Pôjde o takmer súvislý priestor západného a stredného Slovenska. Opätovne výnimkou by mali zostať mestské okresy Bratislavy a jej zázemie a okresy Námestovo a Tvrdošín na severe Slovenska. Obdobne na krajnom východe sa zväčší počet okresov s poklesom počtu cenзовých domácností. Naďalej však tento priestor zostane predovšetkým oblasťou, v ktorej budeme môcť identifikovať početné prírastky.

Na Slovensku existuje dlhodobý trend znižovania cenзовých domácností, ktorý sa potvrdil aj pri SODB 2021. Tento trend bude s veľkou pravdepodobnosťou pokračovať aj v nasledujúcich rokoch, a to na celoštátnej aj regionálnej úrovni.

Pri zohľadnení všetkých scenárov prognózy, môžeme predpokladať, že zníženie priemernej veľkosti cenзовой domácnosti v období 2021 až 2040 by sa na celoštátnej úrovni malo pohybovať v intervale od 0,11 do 0,25 osoby, resp. od 4,9 % do 11,3 %.

Tak ako v súčasnosti, tak aj počas prognózovaného obdobia by malo platiť, že čím je väčší priemerný počet členov cenзовой domácnosti, tým menší je počet takýchto domácností, a tým aj ich podiel na celkovom počte cenзовých domácností. V období 2021 až 2040 sa s veľkou pravdepodobnosťou zvýši počet menších cenзовých domácností (jednočlenných a dvojčlenných). Počet ostatných cenзовých domácností sa s veľkou pravdepodobnosťou zníži, čím sa ešte viac zväčší rozpätie medzi počtom menších a väčších domácností.

Cenzové domácnosti s väčšou priemernou veľkosťou sa skoro výlučne nachádzajú na východnom Slovensku a na severe stredného Slovenska. Opačný trend je v okresoch na juhu, západe a v strednej časti Slovenska, kde je priemerná veľkosť cenzovej domácnosti nižšia.

V období 2021 – 2040 sa priemerná veľkosť cenzových domácností s veľkou pravdepodobnosťou zníži vo všetkých okresoch SR bez výnimky. Percentuálne by sa zmena priemernej veľkosti cenzovej domácnosti do roku 2040 mala pohybovať v intervale od 4,9 % do 12,1 %, v priemere na 1 okres by išlo o pokles o 8,1 %.

Domácností jednotlivcov predstavujú typ cenzových domácností, u ktorých sa v najbližších rokoch predpokladá najdynamickejší nárast ich počtu i podielu a svoje dominantné postavenie v rámci cenzových domácností na Slovensku si v najbližších dvoch desaťročiach posilnia ešte viac. Takýto trend vývoja sa očakáva vo všetkých scenároch prognózy. Podľa najpravdepodobnejšieho stredného scenára by sa mal do konca roka 2040 ich počet na Slovensku zvýšiť o 136,5 tisíca, resp. o 16,3 %, v porovnaní s rokom 2021, čím by ich zastúpenie na celkovom počte cenzových domácností (bez kolektívnych a inštitucionálnych domácností) vzrástlo z 36 na 40,8 %.

Druhým najpočetnejším typom cenzových domácností zostanú úplné rodinné domácnosti bez závislých detí. Všetky scenáre prognózy predpokladajú v nasledujúcich rokoch zvyšovanie ich počtu na Slovensku. Stredný najpravdepodobnejší scenár počítá s nárastom zo 618,5 tisíca v roku 2021, na 698,8 tisíca v roku 2040. Úplné rodiny bez závislých detí by tak dosahovali necelých 30 % z celkového počtu cenzových domácností na Slovensku.

Úplné rodinné domácnosti so závislými deťmi budú aj naďalej predstavovať v poradí tretí najpočetnejší typ cenzových domácností. Na rozdiel od úplných rodín bez detí sa u nich očakáva opačný trend vývoja, a to pokles ich podielu z úrovne takmer 20 % v roku 2021 pod 15 %, s výnimkou rodinného scenára, ktorý počítá s miernejším poklesom na 16 % v roku 2040. S výrazným odstupom od uvedených troch typov cenzových domácností nasledujú neúplné rodiny so závislými deťmi a bez závislých detí a viacčlenné nerodinné domácnosti. Podiel neúplných rodín bez závislých detí by sa mal do konca prognózovaného obdobia znížiť z dosahovanej úrovne 7,6 % v roku 2021 len minimálne, pričom by nemal klesnúť pod 7 %. V prípade neúplných rodín so závislými deťmi sa vo všetkých scenároch prognózy očakáva výraznejší pokles zo 7,8 % v roku 2021 na 5,8 % (nerodinný a stredný scenár), resp. 6 – 6,2 % (konštantný a rodinný scenár).

Budúci vývoj rodinných domácností bude s veľkou pravdepodobnosťou poznamenaný skutočnosťou, že sa bude postupne zvyšovať rozdiel medzi rodinami s deťmi a rodinami bez detí, v neprospech rodín s deťmi, a to bez ohľadu, či pôjde o úplnú alebo neúplnú rodinnú domácnosť.

Vývoj viacčlenných nerodinných domácností na Slovensku by mal v najbližších rokoch prebiehať bez zásadných zmien s podielom stagnujúcim na úrovni 2 % v priebehu celého prognózovaného obdobia, a to podľa všetkých scenárov prognózy.

Budúci vývoj cenzových domácností podľa typu na regionálnej úrovni bude prebiehať v súlade s prognózou na národnej úrovni, avšak s ohľadom na existujúce regionálne odlišnosti v populačnom vývoji. Zvyšovanie váhy domácností jednotlivcov sa očakáva aj na regionálnej úrovni. Pri naplnení výsledkov prognózy tak budú v 73 okresoch Slovenska v roku 2040 dosahovať najvyšší podiel spomedzi všetkých sledovaných typov cenzových domácností, na úrovni minimálne 30 % (okres Kežmarok). Najvyššie zastúpenie domácností jednotlivcov

majú dlhodobu a aj v budúcnosti budú mať mestské okresy Bratislavy a Košíc. Pri naplnení výsledkov regionálnej prognózy k nim na konci prognózovaného obdobia, v roku 2040, pribudnú okresy Banská Bystrica, Brezno, Komárno, Banská Štiavnica, Lučenec a Levice s minimálne 43 % domácnosťami jednotlivcov. V okresoch na území hlavného mesta sa očakáva zvýšenie podielu domácností jednotlivcov nad 50 %, v okrese Bratislava I dokonca na 62 %.

Len v piatich okresoch, situovaných vo východoslovenskom regióne – Bardejov, Sabinov, Stará Ľubovňa, Svidník a Vranov nad Topľou sa na konci prognózovaného obdobia očakáva prevaha úplných rodinných domácností bez závislých detí. Okres Námestovo s tradične vyšším zastúpením úplných rodinných domácností so závislými deťmi, by si mal toto svoje postavenie obhájiť. V roku 2040 tak bude pravdepodobne jediným z okresov Slovenska s prevahou úplných rodín s deťmi.

Literatúra

Bleha, B., Šprocha, B., Vaňo, B. 2014. Prognóza vývoja rodín a domácností na Slovensku do roku 2030. Bratislava, Prognostický ústav SAV, 127 s., ISBN 978-80-225-3961-6.

Bleha, B., Pilinská, V., Šprocha, B., Vaňo, B. 2022. Populačný vývoj Slovenska v prierezo-
vom a kohortnom pohľade. Bratislava, INFOSTAT, 150 s., ISBN 978-80-89398-47-8.

Vaňo, B., Pilinská, V., Šprocha, B., Bleha, B. 2024. Populačná prognóza krajov a okresov Slovenska (2023 –2050). Bratislava, INFOSTAT, 140 s. ISBN 978-80-89398-48-5.